

מתוך הקדמת המחבר: ועיניכם תראינה בנינים בני כשתילי זתים סביב לשלחנם,
חכמים ונבונים, ובתים מלאים כל טוב, גם עושר גם כבוד לא יסופו מזרעכם

גליון זרע שמשון המבואר

פרשת נשא

אותיות א • ב

דרוש מתוך הספר המסוגל 'זרע שמשון' שחברו הגאון המקובל

האלוקי חסידא קדישא רבנו שמשון חיים ב"ר

נחמן מיכאל נחמני זלה"ה

מח"ס 'זרע שמשון' ו'תולדות שמשון'

שחי לפני כ-300 שנה בתקופת האור החיים' ומקום קברו לא נודע

והבטיח שהלומד בחידושויו וספריו יזכה לישועות בבני חיי ומזוני

נלב"ע ו' אלול תקל"ט

דרוש מנוקד ומבואר בתוספת ציונים והארות

יו"ל על ידי מוסדות זרע שמשון

שע"י האיגוד העולמי להפצת תורת זרע שמשון

הוצאת והפצת קונטרס
'זרע שמשון העבואר'

נתרם
לזכות והצלחת

דניאל אורי
בן רג'נה מלכה

שיראה הצלחה וברכה
בלי גבול ובלי עדה בעסקיו
בכל העולם
ויתקיים בו הפסוק
"ופרצת יעה וקדעה"
צפונה ונגבה

לשיתופיות של ברכה בכל עת
מוקד זרע שמשון

ארץ ישראל 02-80-80-500
ארה"ב 347-496-5657

יו"ל ע"י האיגוד העולמי
להפצת תורת
"זרע שמשון"

לקבלת הגליון נא לשלוח למייל:
zera277@gmail.com

ארה"ב

הרב מנחם בנימין פאשקס
ZERA SHIMSHON
C/O B PASKESZ 1645 48 ST
BROOKLYN NY 11204
347-496-5657
mbpaskesz@gmail.com

ארה"ק

הרב ישראל וילברברג
05271-66450

ניתן לשלוח תרומות והנצחות
לזכות ולע"נ ולקחת חלק בהוצאות
והפצת הגליונות והספרים.

ניתן להפקיד בבנק מרבנטיל (17) סניף 635
מספר השבון 71713028 ע"ש זרע שמשון,
כמו כן ניתן לתרום בכרטיס אשראי

וזכות הצדיק ודבריו תורתו הקדושים וכן מכל
צדה וצוקתו, ויושפע על הלומדים ועל המטייעים
בני חיי ומוזני ועל טוב סלה
כהבטחתו
בהקדמת ספריו.

הודעה ובקשה!

השתדלנו להעניק בדבריו רבנו ולבארם כראוי עד הוכן שמשנת ידנו, אולם דבריו רבנו עמוקים מני ים ואין בכוונתנו כלל להתגדר ולומר שהשגנו את עומק דבריו ודעונו, ובראי לא לקבוע במה שנכתב שזה הפירוש המוחלט בדבריו, ולכן אנו פונים אל כל הלומדים ו"ו, שבאם תמצאו דברים שאינם כראוי ואינם עולים בקנה אחד עם דברי חז"ל או רבותינו הקדושים, בודאי לא על רבינו הקדוש וז"ע ויהיה תלונתכם בו אם עלינו, ובקשתנו שטוהה לסי מהלומדים אשר יכן וימצא פירושים ודרכים יותר ראויים בהבנת דברי רבינו, אא מננו שמיציאם לדינו כברי שנוכל לתקנם ולשלכם במהרהדות הבאות, ובוה יהיה חלקו עמנו בזיכוי הדברים.

כמו כן נשמח לקבל הערות והארות לשיפורים מכל סוג שהוא לתועלת הלומדים, וכן באם תמצאו טעות ושגיאה מכל סוג שהוא, אנא תיידעו אותנו על כך ותבואו על הברכה.

פְּרִשְׁת נִשְׂא

א

פְּתִיב 'כָּל הַבָּא', וְלַעֲיִל 'כָּל בָּא'. וְכֵאן
פְּתִיב 'לַעֲבֹד עֲבֹדָה', וְלַעֲיִל 'לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָה'.

וּבְבִנֵי מְרָרִי (פסוק ל) אֵינוֹ אוֹמֵר 'לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָה' כְּמוֹ בְּבִנֵי קֹהֵת, אֲלֵא
'לַעֲבֹד' עֲבֹדָה כְּמוֹ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן, וּכְתִיב גַּם
'כָּל הַבָּא', אֲבָל אֵינוֹ אוֹמֵר 'לַעֲבֹד עֲבֹדָה',
רַק 'כָּל הַבָּא לַעֲבֹד'.

'נִשְׂא' אֶת רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וְכו' (במדבר ד, כב). כָּאן (פסוק כג)

כְּתוּב 'כָּל הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדָה לַעֲבֹד
עֲבֹדָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד', וְלַעֲיִל (פסוק ג) בְּבִנֵי
קֹהֵת כְּתִיב 'כָּל בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת
מְלָאכָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד'. וְצִרִיף בְּאוֹר,
לָמָּה בְּבִנֵי גֵרְשׁוֹן כְּתוּב 'לַעֲבֹד עֲבֹדָה',
וּבְבִנֵי קֹהֵת 'לַעֲבֹד' בְּלִבְדָּה. וְעוֹד, כָּאן

פסוקים 'כל
הבא לעבד
עבד' לעבד
עבד' 'כל
בא לעבד
לעשות
מלאכה'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

א

בִּיאֹדֶר חִילּוֹק הַלְשׁוֹנוֹת בֵּין הַפְּסוּקִים אֲצֵל עֲבוֹדַת בְּנֵי קֹהֵת בְּנֵי גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵרָרִי

צִרִיף בִּיאֹדֶר, לָמָּה כָּאן אֲצֵל בְּנֵי גֵרְשׁוֹן, כְּתִיב
'לַעֲבֹד עֲבֹדָה', וְאֵילוֹ לַעֲיִל בְּבִנֵי קֹהֵת כְּתוּב
'לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה'.

וְעוֹד קִשָּׁה, שֶׁבְּבִנֵי מְרָרִי נֹאמַר (פסוק ל)
'כָּל הַבָּא לַעֲבֹד אֶת עֲבֹדַת אֶהֱל מוֹעֵד',
וְצִרִיף לַהֲבִין לָמָּה הַפְּסוּק אֵינוֹ אוֹמֵר
'לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה' כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּבִנֵי קֹהֵת,
אֲלֵא הַפְּסוּק אוֹמֵר 'לַעֲבֹד' אֶת הַעֲבֹדָה כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב בְּבִנֵי גֵרְשׁוֹן. וּכְתִיב גַּם בְּבִנֵי מֵרָרִי
'כָּל הַבָּא' בַּה"א הַיְדִיעָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּבִנֵי
גֵרְשׁוֹן. אֲבָל אֵינוֹ אוֹמֵר אֲצֵל בְּנֵי מֵרָרִי
'לַעֲבֹד עֲבֹדָה', בְּלִשׁוֹן כְּפוֹל, כְּמוֹ שֶׁאֵמַר אֲצֵל
בְּנֵי גֵרְשׁוֹן, אֲלֵא רַק 'כָּל הַבָּא לַעֲבֹד' כְּמוֹ
אֲצֵל בְּנֵי קֹהֵת.¹

כְּתוּב בַּפְּרָשָׁה (במדבר ד, כב) 'נִשְׂא אֶת
רֹאשׁ בְּנֵי גֵרְשׁוֹן גַּם הֵם וְכו' וַיֵּשׁ לְדַקֵּק
שֶׁנִּמְצָא שִׁינוּי לְשׁוֹנוֹת בֵּין הַפְּסוּקִים בֵּין
הָאֵמֶר אֲצֵל בְּנֵי גֵרְשׁוֹן בְּנֵי קֹהֵת וּבְנֵי מֵרָרִי.
שְׁבָאן - אֲצֵל בְּנֵי גֵרְשׁוֹן, כְּתוּב (פסוק כג) 'כָּל
הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדָה' לַעֲבֹד עֲבֹדָה בְּאֶהֱל
מוֹעֵד², וְלַעֲיִל בְּבִנֵי קֹהֵת כְּתִיב (פסוק ג) 'כָּל
בָּא לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד'.³
וְצִרִיף בְּאוֹר לַהֲבִין שִׁינוּי הַלְשׁוֹנוֹת, לָמָּה
בְּבִנֵי גֵרְשׁוֹן כְּתוּב לְשׁוֹן כְּפוֹל 'לַעֲבֹד עֲבֹדָה',
וְאֵילוֹ בְּבִנֵי קֹהֵת כְּתוּב 'כָּל בָּא לַעֲבֹד עֲבֹדָה'.
וְעוֹד צִרִיף בִּיאֹדֶר, לָמָּה כָּאן בְּבִנֵי גֵרְשׁוֹן
כְּתִיב 'כָּל הַבָּא' בַּה"א הַיְדִיעָה, וְאֵילוֹ לַעֲיִל
בְּבִנֵי קֹהֵת כְּתוּב 'כָּל בָּא' בַּלִּי ה"א. וְעוֹד

צִיּוּנִים וּמִקְוֹדוֹת

עֲבֹדָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד. ג. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'מִכָּן
שְׁלִשִׁים שָׁנָה וּמִעֲלָה וְעַד כֵּן חֲמִשִּׁים שָׁנָה כָּל בָּא
לַעֲבֹד לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה בְּאֶהֱל מוֹעֵד'. ד. רֹאה
רוֹקַח, וּמוֹשֶׁב וְקִנִּים, אֲלֵשִׁיךְ, כָּל חֲמוּדָה (לְהִרְבֵּה שְׁמוּאֵל
לְנִינְיָאֲדָר וְצ"ל, נִשְׂא אֶת ד"ה וְכוּ' נִבְוֹא), אוֹר הַחַיִּים

א. פִּירֵשׁ הַרְמְב"ן (במדבר ח, כד), וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, 'יִבֵּא
לְעִבְרָא צִבָּא', שִׁיבֹא לְהִיקָהָל בְּנִקְהָלִים בְּעִבְרֹתָהָ אֶהֱל
מוֹעֵד. וְלַהֲלֵךְ מִפְּרֵשׁ רִבִּינוֹ לְשׁוֹן 'צִבָּא' בְּאוֹפֶן אַחֵר.
ב. לְשׁוֹן הַפְּסוּק, 'מִכָּן שְׁלִשִׁים שָׁנָה וּמִעֲלָה עַד כֵּן
חֲמִשִּׁים שָׁנָה תִּפְקֹד אוֹתָם כָּל הַבָּא לַעֲבֹד עֲבֹדָה לַעֲבֹד

אוֹמֵר, אֵף עַל פִּי שֶׁהָאָרוֹן הָיָה מְכֻלָּה בָּהֶם, הָיוּ נֹתְנִים נִפְשָׁם עַל הָאָרוֹן. וְלִמָּה מִזְהִיר עֲלֵיהֶם 'אַל תִּכְרִיתוּ' וְכו'. אֲלָא מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ יוֹדְעִים, שֶׁכָּל מִי שֶׁטּוֹעֵן בָּאָרוֹן שֶׁכָּרוּ מְרֵבָה, הָיוּ מַנְחִיחִין הַשְּׁלָחַן וְהַמְּנוּרָה, וְכֵלָן רָצִין אֶל הָאָרוֹן לִטַּל שָׂכָר, וּמִתּוֹךְ כֶּף הָיוּ מְרִיבִים, וּמִתּוֹךְ שֶׁהָיוּ נֹהֲגִים בְּקָלוֹת רֹאשׁ, הָיְתָה הַשְׂכִּינָה פּוֹנֵעַת בָּהֶם. וְלִכֵּן אָמַר

וְאִיתָא בְּבִרְאשִׁית רַבָּה (י, ה) **עַל פְּסוּק** (בראשית ב, א) **'וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם'** וְכו', **שְׁלוֹשָׁה צְבָאִים הֵם, צְבָא לְשָׁמַיִם וְאָרֶץ, צְבָא לְתַלְמִידִים, וְצְבָא לְיֹסֻרוֹיִן.** וּפֶרֶשׁ רִש"י, **שְׁלוֹשָׁה צְבָאִים הֵם, לְשׁוֹן חֶפֶץ וְרִצּוֹן וְתַאֲוָה, ע"ל.**

וְעוֹד בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (במד"ר ה, א) **עַל פְּסוּק** (במדבר ד, יח) **'אַל תִּכְרִיתוּ אֶת שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי, רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן**

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

'צבא' מתפרש מלשון רצון

היה גורם שימותו אף מבני קהת, שהיו נושאים אותו ועמדו בסמוך לו, מכל מקום הם היו נותנים ומוסרים נפשם על - בשביל הארון. וכיון שהיו מכבדין את הארון, ולא היו מניחים אותו ורצין לשאת את השולחן והמנורה", יש לתמוה למה הקב"ה מזהיר עליהם 'אל תכריתו' וכו', מדוע הם ראויים למות, שהוצרכה התורה לעשות להם תיקון מיוחד. אלא מפני שהיו בני קהת יודעים, שכל מי שטוען - נושא בארון שברו מרבה, לכך היו מניחין את השלחן והמנורה, ולא רצו לשאת אותם, וכלן רצין אל הארון לשאת אותו כדי לטול שָׂכָר על כך, ומתוך כך היו מריבים זה עם זה, מי יזכה לשאת את הארון, ומתוך שהיו נוהגים בקלות ראש לפני הארון, היתה השכינה פוֹנֵעַת בָּהֶם והורגת בהם. ולכן אמר

יֵישׁ לְבָאָר, עַל פִּי מַה דְּאִיתָא בְּמִדְרַשׁ בְּרִאשִׁית רַבָּה (י, ה) **עַל הַפְּסוּק** (בראשית ב, א) **'וַיִּכְלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאֵם, שְׁלוֹשָׁה צְבָאִים הֵם, 'צְבָא' לְשָׁמַיִם וְאָרֶץ, 'צְבָא' לְתַלְמִידִים, וְצְבָא' לְיֹסֻרוֹיִן. וּפֶרֶשׁ רִש"י, שְׁלוֹשָׁה צְבָאִים הֵם, 'צבא' הוּא לְשׁוֹן חֶפֶץ וְרִצּוֹן וְתַאֲוָה, ע"ל.** וּכְמוֹ כֵּן מַה שֶּׁכְּתוּב כֹּאן 'לְצַבָּא צַבָּא' או 'לְצַבָּא', יתפרש מלשון חפץ ורצון, וכדלהלן.

בני קהת היו חפצים לשאת דווקא את הארון

וְעוֹד יֵישׁ לְהַקְדִּים, מַה שֶּׁאָמְרוּ בְּמִדְרַשׁ רַבָּה (במד"ר ה, א), **עַל הַפְּסוּק** (במדבר ד, יח) **'אַל תִּכְרִיתוּ אֶת שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי, רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָן אוֹמֵר, אֵף עַל פִּי שֶׁהָאָרוֹן מַחֲמַת רוּב קְדוּשָׁתוֹ שֶׁהִיְתָה הָאֵשׁ יוֹצֵאת לְהַרְגָּה שׁוֹנְאִיהֶם, הָיָה מְכֻלָּה בָּהֶם -**

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

שנאמר (שם ז, א) **'הלא צבא לאנוש עלי ארץ, וכל צביונו של אדם אינו אלא על הארץ, ומה הנייה לו יוכימי שכיר ימיו.** זו לשון הפסוק, 'אל תכריתו את שִׁבְט מִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי מִתּוֹךְ הַלְוִיִּם' - אל תגרמו להם שימותו. בפרשה זו ציוה הקב"ה למשה, שאהרן ובניו ימנו כל אחד מבני קהת על משאו המיוחד לו, וזה יהיה להם לתועלת שניצלו מהמיתה. המדרש שרבינו מביא, מבאר מאיזה מיתה ניצלו בני קהת על ידי תקנה זו, ואיך הועילה התקנה. ח. כדעת התנא שהובא במדרש קודם לכן, כמובא בהערה להלן בסמוך.

(לפסוק ג, כג), וחתם סופר על פסוקים אלו, שעמדו גם כן על שינויי הלשון שבפסוקים אלה, וביארו באופנים שונים, עיי"ש. ה. כך כתב בפירושו מתנות כהונה שם בשם רש"י. ובפירושו רש"י לפנינו שם איתא, שלשה צבאים הן, שהן לשון צביון ותאוה. ו. לשון המדרש, אמר רבי אלעזר, שלשה צבאים הן, צבא לשמים ולארץ, וצבא לתלמידים, וצבא ליסורין. צבא לשמים וארץ שנאמר 'ויכלו השמים והארץ וכל צבאם'. צבא לתלמידים מנין, שנאמר (איוב יד, יד) 'כל ימי צבאי איחל עד בוא חליפתי' עד יקום חלופי. וצבא ליסורים מניין,

הָאֱלֹהִים לְמִשְׁהָ, עֲשֵׂה לָהֶם תִּקְנָה, וְזֹאת עֲשֹׂו לָהֶם' וכו' (פסוק יט), עכ"ל. וּמִכָּאן נִרְאָה, שְׁבִנִי קָהָת לֹא הָיוּ הוֹלְכִים עַל דַּעַת לִפְרֹק אֶת הַמִּשְׁפָּן כֻּלּוֹ, שֶׁזֶה נִקְרָא עֲבוּדָה, דְּהִינּוּ הָעֲבוּדָה שֶׁהִיָּתָה צְרִיכָה בַּמִּשְׁפָּן, אֲלֵא הָיוּ הוֹלְכִים כָּלָם עַל דַּעַת לִשְׂא אֶת

הָאֱלֹהִים לְמִשְׁהָ, עֲשֵׂה לָהֶם תִּקְנָה כְּדֵי שֶׁלֹא יָמוּתוּ מִחַמַּת הָאָרוֹן, 'אֵל תִּכְרִיתוּ' וְגו', אֲלֵא שֶׁאֲהָרֹן וּבְנָיו יִסְדְּרוּ אוֹתָם עַל עֲבוּדָתָם וְעַל מִשְׁאֵם, כְּדֵי שֶׁלֹא יָרִיבוּ זֶה עִם זֶה, שֶׁנֶּאֱמַר (פסוק יט) 'וְזֹאת עֲשֹׂו לָהֶם וְחָיו וְלֹא יָמָתוּ בְּגִשְׁתָּם אֶת קִדְשׁ הַקִּדְשִׁים, אֲהָרֹן וּבְנָיו יִבְאוּ וְשָׁמוּ אוֹתָם אִישׁ אִישׁ עַל עֲבֹדָתוֹ וְאֵל מִשְׁאוֹ', עכ"ל.^ט

'לעשות מלאכה' - עשו רק מלאכה אחת ולא את ה'עבודה' כולה

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר
שֶׁהִיָּתָה צְרִיכָה לַהֲעֲשׂוֹת בַּמִּשְׁפָּן וּמוֹטֶלַת עֲלֵיהֶם. אֲלֵא הָיוּ הוֹלְכִים כָּלָם רַק עַל דַּעַת לִשְׂא אֶת הָאָרוֹן לְבִדְהָ, מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׂאֵי הָאָרוֹן הָיוּ מִקְבִּלִים שֹׁכֵר מְרֻבָּה. וּמִשּׁוֹם הָכִי אֲמַר הַפֶּתוּב אֲצֵל בְּנֵי קָהָת 'לַעֲשׂוֹת מִלְּאכָה', שֶׁמִּשְׁמַעוֹת לִשׁוֹן זֶה הִיא לַעֲשִׂיַת מִלְּאכָה מִסּוּיִימַת, לִפִּי שְׁמִלְּאכָה אַחַת בְּלִבָּד הָיוּ עוֹשִׂין, וְלֹא הָיוּ חִפְצִים לַעֲשׂוֹת עֲבוּדָה שֶׁלֹּא הָצִרִיכָה לַהֲעֲשׂוֹת עַל יָדָם.^ט

'לעשות מלאכה' - מה שקיבלו על זה שֹׁכֵר

וְיֵשׁ לוֹמַר עוֹד טַעַם לָמָּה קִרְאָם 'מִלְּאכָה' וְלֹא 'עֲבוּדָה', לִפִּי שֶׁכָּשֶׁם שְׁמִי שְׁעוֹשֶׂה אִיזָה 'מִלְּאכָה' לְאַחֲרִים, אִינּוּ עוֹשֶׂה אוֹתָהּ אֲלֵא בְּדִי לְהַרְוִיחַ בָּהּ, כִּךְ הֵם הָיוּ רָצִים כָּלָם אֵל הָאָרוֹן לִשְׂא אוֹתוֹ, בְּדִי לִשְׂא שְׂכָר. וְלֹא הָיוּ חִפְצִים לִשְׂא אֶת שֹׁאֵר הַכֹּלִים, מִפְּנֵי שֶׁלֹא

וּמִכָּאן - מִדְּבַרֵי הַמִּדְרָשׁ נִרְאָה, שְׁבִנִי קָהָת, בִּשְׁעָה שֶׁהָיוּ צְרִיכִים לִפְרֹק אֶת הַמִּשְׁכָּן כְּדֵי לִנְסוֹעַ מִמָּקוֹם לִמָּקוֹם, לֹא הָיוּ הוֹלְכִים עַל דַּעַת לִפְרֹק - לִשְׂא אֶת הַמִּשְׁפָּן כָּלָם - אֶת כָּל כְּלֵי הַמִּשְׁכָּן שֶׁהָיוּ חִיבִים לִשְׂאָתָּה, שֶׁהֵם הָאָרוֹן וְהַמְּנוֹרָה, הַמִּזְבֵּחַ וְהַשֹּׁלֶחֶן, שֶׁזֶה נִקְרָא 'עֲבוּדָה', דְּהִינּוּ הָעֲבוּדָה הַשְּׁלִימָה

צִיּוֹנִים וּמִקְדוּת

כָּאן, וּמִתּוֹךְ כִּךְ הָיוּ נוֹהֲגִין בְּקִלּוֹת רֹאשׁ, וְהִיָּתָה הַשְּׁכִינָה פּוֹגַעַת בָּהֶם. אֲמַר הָאֱלֹקִים לְמִשְׁהָ, עֲשֵׂה לָהֶם תִּקְנָה כְּדֵי שֶׁלֹא יִתְכַלּוּ מִן הָעוֹלָם 'אֵל תִּכְרִיתוּ' וְגו', אֲלֵא יִסְדְּרוּ אוֹתָם עַל עֲבוּדָתָם וְעַל מִשְׁאֵם שֶׁלֹא יָרִיבוּ זֶה עִם זֶה, עֲשֵׂה לָהֶם מִשְׁהָ תִּקְנָה, אֲלֵא שֶׁהָיוּ מִרְבִּיבִים זֶה כִּנְגַד זֶה, זֶה אוֹמֵר אֲנִי טוֹעֵן בְּאָרוֹן, וְזֶה אוֹמֵר לֹא אֵלֹא אֲנִי טוֹעֵן, וְלֹא הִיָּתָה יוֹדֵעַ אֶחָד מִהוּ קְבוּעַ לוֹ, מִהוּ מִשְׁאוֹ, אֲמַר הַקִּדְשׁ בִּרְוֹךְ הוּא, וְהָיוּ אֲהָרֹן וּבְנָיו נִכְסְטִין וְנוֹתְנִים לְכָל אֶחָד וְאֶחָד טַעֲנוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר וְאֲהָרֹן וּבְנָיו יָבִיאוּ וְשָׁמוּ אוֹתָם' וְגו'. י. הַלִּשׁוֹן 'לִפְרֹק' שֶׁנֶּקֶט רַבִּינוּ, לְכַאוּרָה הוּא לֹא בְּדוּקָא, שֶׁהָיוּ בְּנֵי קָהָת לֹא הָיוּ פּוֹרְקִים שׁוֹם אֶחָד מִכְּלֵי הַמִּשְׁכָּן, רַק אֲהָרֹן וּבְנָיו הָיוּ מְכַנְסִים כָּל כְּלֵי וְכָלִי לְנִתְקוֹת הַמִּפְרֹשׁ לֹו בִּפְרֶשֶׁת בְּמִדְבָר (פֶּרֶק ד), וְלֹא יִצְטָרְכוּ הַלּוּיִם בְּנֵי קָהָת אֲלֵא לִשְׂאָתָּה, וְכִמוּ שֶׁפִּירֵשׁ רַש"י (שם פסוק ה). יא. וְהִיָּינוּ, שֶׁשֶׁם 'מִלְּאכָה' מִתִּיַּחַס לַפְּעוּלָה יַחֲידָה וּמִסּוּיִימַת, כִּמוּ נִשְׂאֵת הָאָרוֹן. וְאִילוּ הֵשֶׁם 'עֲבוּדָה'

ט. לִשׁוֹן הַמִּדְרָשׁ, אֲמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר בֶּן פְּדַת בִּשְׁם רַבִּי יוֹסִי בֶּן זִמְרָא, בִּשְׁעָה שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל נוֹסְעִין, הָיוּ שְׁנֵי נִיּוּצִינִין שֶׁל אִישׁ יוּצִאִין מִתּוֹךְ שְׁנֵי בְּדִי שֶׁל אָרוֹן כְּדֵי לִפְגּוֹעַ שׁוֹנְאִיָּהֶם וְכו', וְכִיּוֹן שֶׁהָיוּ הַנִּיּוּצִינִין יוּצִאִין, הִיָּתָה הָאֵשׁ שֶׁפָּה בִּטְעוּנֵי הָאָרוֹן וְהָיוּ נִשְׂרָפִים וּמִתְמַעֲטִין, וְהָיוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד רָצִין, זֶה נוֹטֵל אֶת הַשִּׁלְחָן, וְזֶה נוֹטֵל אֶת הַמְּנוֹרָה, וְזֶה נוֹטֵל אֶת הַמִּזְבֵּחַ, וּבִרְחִיבִים מִן הָאָרוֹן מִפְּנֵי שֶׁהִיָּתָה מִזִּיקָן, וְהָיוּ הָאָרוֹן כְּאִילוּ מִתְכַּלֵּין וְכו'. רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָן כּוֹעֵס עֲלֵיהֶם וְשׁוֹב הָיוּ מִתְכַּלֵּין וְכו'. רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָן אֲמַר, ח"ו לֹא הָיוּ בְּנֵי קָהָת מְנִיחִין אֶת הָאָרוֹן וְרָצִין לִשְׁלַחַן וּמְנוֹרָה, אֲלֵא אֵף עַל פִּי שֶׁמִּתְמַעֲטִין הָיוּ נוֹתְנִין נִפְשָׁם עַל הָאָרוֹן, וְאֵם כֵּן לָמָּה הִיָּתָה מִזְהִיר עֲלֵיהֶם 'אֵל תִּכְרִיתוּ אֶת שִׁבְט' וְגו', אֲלֵא מִפְּנֵי שֶׁהָיוּ יוֹדְעִין שֶׁכָּל מִי שֶׁטוֹעֵן בְּאָרוֹן שֹׁכֵר מְרֻבָּה, וְהָיוּ מְנִיחִין אֶת הַשִּׁלְחָן וְהַמְּנוֹרָה וְהַמִּזְבֵּחַ, וְכוּלָּן רָצִין לְאָרוֹן לִטְוֹל שֹׁכֵר, וּמִתּוֹךְ כִּךְ הִיָּתָה זֶה מְרִיב וְאוֹמֵר אֲנִי טוֹעֵן כָּאן, וְזֶה מְרִיב וְאוֹמֵר אֲנִי טוֹעֵן

צָבָא, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם הָרָצוֹן אֲלֵא
לְדָבָר אֶחָד בְּלִבָּהּ, דִּהְיִינוּ הָאָרוֹן, דִּ'צָּבָא'
לְשׁוֹן חֶפֶץ וְרָצוֹן, בְּפִרוּשׁ רַש"י הַג'ל.
וּבְבִנְי גִרְשׁוֹן, שֶׁאֵף הֵם הָיוּ נוֹשְׂאִים
דְּבָרִים יוֹתֵר קְדוּשִׁים מִבְּנֵי
מֶרְרִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּלִי יָקָר (במדבר ד, כב),
וְכְמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ, שֶׁגַּם הֵם הָיוּ נוֹשְׂאִים הָרֵב

וְלִפִּי שְׁבָאוֹתָהּ מִלֵּאכָה שְׂרוּצִים
לַעֲשׂוֹת, דִּהְיִינוּ טְעִינַת הָאָרוֹן,
לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְזַכּוֹת בָּלֵם בָּהּ, לָכֵן
כָּתִיב 'כָּל בָּא', דִּהְיִינוּ מִי שֶׁמְקַדִּים בָּהּ,
הָיָה זֹכֶה בָּהּ, וּמִי שֶׁלֹּא זָכָה בָּהּ, לֹא הָיָה
רִץ לְשַׁלְחַן וְלַמְנוּרָה כָּל כֶּף בְּרָצוֹן לְבוֹ.
וּמִשּׁוֹם הָכִי לֹא אָמַר כָּאן 'לְצָבָא

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

בְּנֵי קֹהֵת, 'צָבָא צָבָא' בלשון כפול, מִפְּנֵי
שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם הָרָצוֹן בשלימות לעשות את
כל העבודה, אֲזַי הָיָה לָהֶם רָצוֹן לְדָבָר אֶחָד
בְּלִבָּהּ, דִּהְיִינוּ לִשְׂאֵת אֶת הָאָרוֹן, דִּ'צָּבָא' הוּא
לְשׁוֹן חֶפֶץ וְרָצוֹן, בְּפִרוּשׁ רַש"י הַג'ל.

לבני גרשון היה 'רצון שלם' לעשות את 'כל העבודה'

וּבְבִנְי גִרְשׁוֹן, שֶׁאֵף הֵם הָיוּ נוֹשְׂאִים
דְּבָרִים יוֹתֵר קְדוּשִׁים מִמָּה שֶׁהָיוּ נוֹשְׂאִים
בְּנֵי מֶרְרִי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּלִי יָקָר (במדבר ד,
כב),⁷ שֶׁהָרִי בְּנֵי גִרְשׁוֹן הָיוּ נוֹשְׂאִים אֶת
יְרִיעוֹת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁהָיוּ עֵיקַר הַמִּשְׁכָּן, וְאִילוּ
בְּנֵי מֶרְרִי הָיוּ נוֹשְׂאִים אֶת הַקְּרָשִׁים וְכו',
שֶׁהָיוּ רַק ה'מַעֲמִידִים' שֶׁל עֵיקַר הַמִּשְׁכָּן⁸,
וְכְמוֹ שֶׁמְצִינֵנוּ, שֶׁגַּם הֵם - בְּנֵי גִרְשׁוֹן, הָיוּ
נוֹשְׂאִים אֶת הָרֵב שֶׁל הַמִּשְׁאֵי שֶׁלָּהֶם

היו מקבלים עליהם שכר מרובה כל כך. מה
שֶׁאֵין כֵּן לְשׁוֹן 'עֲבוּדָה' נֹאמַר עַל כָּל פְּעוּלָה
שְׁעוּשָׁה אֲדָם אֶף כְּשֶׁאֵינוּ מִקְבֵּל עֲלֶיהָ שְׂכָר⁹.

'כל בא' - כל הקודם לבא זוכה בטעינת הארון

וְלִפִּי שְׁבָאוֹתָהּ מִלֵּאכָה שֶׁהָיוּ בְּנֵי קֹהֵת
רוֹצִים לַעֲשׂוֹת, דִּהְיִינוּ טְעִינַת הָאָרוֹן, אֲזַי
הָיָה אֶפְשָׁר לָהֶם לְזַכּוֹת בָּלֵם בָּהּ, שֶׁאֵין צוּרֵךְ
בַּעֲבוּדָה זֶה לְכוֹלֵם וְהָיָה דִּי בְּמִקְצָתָם, לָכֵן
כָּתִיב 'כָּל בָּא', דִּהְיִינוּ רַק כָּל מִי שֶׁמְקַדִּים
בָּהּ - שֶׁהִגִּיעַ שֵׁם לִפְנֵי חֲבִירָיו, הָיָה זֹכֶה
בָּהּ¹⁰, וּמִי שֶׁלֹּא זָכָה בָּהּ, וְהוּצַרְךְ לִשְׂאֵת אֶת
הַשּׁוֹלְחַן וְהַמְנוּרָה, אֲזַי הָיָה רִץ לְשַׁלְחַן
וְלַמְנוּרָה כָּל כֶּף בְּרָצוֹן לְבוֹ לִשְׂאֵת אוֹתָם.

'לצבא' - היה להם הרצון רק לנשיאת הארון

וּמִשּׁוֹם הָכִי אֲזַי אָמַר הַפְּסוּק כָּאן - אֲצֵל

צִיּוֹנִים וּמִקְדוּת

בְּדֶרֶךְ זֶה יֵשׁ לְבָאָר, שֶׁלֹּכֵךְ דִּקְדָּקָה הַתּוֹרָה לְכַתּוּב אֲצֵל
בְּנֵי קֹהֵת לְשׁוֹן 'מִלֵּאכָה', לְרַמּוֹז שֶׁנִּתְחַוּוּנוּ בַּפְּעוּלָתָם
לְצוּרֵךְ תְּכֵלֶת מִיּוֹחַד וְהִינּוּ הַשְּׂכָר, וְלֹא הָיָה זֶה
עֲבוּדָה שֶׁיֵּשׁ עֲמָל מְבִלִּית כָּל כֶּךְ. יג. שִׁכַּל
בֹּא' הוּא לְשׁוֹן יְחִיד, וְלֹכֵךְ מִשְׁמַע שֶׁהַכּוּוּנָה הִיא
לִיחִידִים שֶׁהִקְדִּימוּ וּבֹא. מֵה שֶׁאֵין כֵּן 'כָּל הַבֹּא' הוּא
לְשׁוֹן רִיבּוּי, וְנִכְלָל בּוֹ כָּל מִי שִׁיגִיעַ. וְעוֹד, שִׁכַּל בֹּא'
מִשְׁמַעוֹתוֹ בֵּיאת חֶלֶק מְכַלל הָאֲנָשִׁים וְלֹא כּוֹלֵם,
כְּלוּמֵר, רַק מִי שֶׁמְקַדִּים לְבֹא. מֵה שֶׁאֵין כֵּן 'כָּל הַבֹּא',
אֵין בְּמִשְׁמַעוֹתוֹ מִיעוּט יָאֵר הָאֲנָשִׁים, אֲלֵא הוּא לְשׁוֹן
רִיבּוּי בֵּיאת אֲנָשִׁים. יד. לְשׁוֹן הַכְּלִי יָקָר, וְנֹאמַר
לְשׁוֹן 'נִשְׂא' בְּבִנְי קֹהֵת וּבְבִנְי גִרְשׁוֹן, וְלֹא בְּבִנְי מֶרְרִי,
לִפִּי שֶׁהִיא לְשִׁנְיָהּ מַעֲלָה בִּיתֵר שֶׁאֵת עַל בְּנֵי מֶרְרִי,
קֹהֵת מַצֵּד מִשָּׂא הָאָרוֹן, וְגִרְשׁוֹן מַצֵּד הַבְּכוּרָה, וְעוֹד
שֶׁמִּשָּׂאוֹ הִיא יוֹתֵר מְקוּדֵשׁ מִן מִשָּׂא בְּנֵי מֶרְרִי, שֶׁהִיא
הַפְּחוּת שֶׁבְּכוֹלֵם, עַל כֵּן לֹא הִזְכִּיר אֲצֵלוֹ לְשׁוֹן 'נִשְׂא'.
טו. כְּמִבּוּאָר בְּסִפּוּרֵנוּ (שְׁמוֹת מ, יח) זֶה לְשׁוֹנוֹ, כִּי

מִתִּיחַס לַפְּעוּלָה כּוֹלֵלַת כַּעֲשֵׂי קִבְלַת עֲבוּדָה, וְלֹא
לַפְּעוּלָה מְסוּיִימָה. יב. וְהִינּוּ, שֶׁהֵשֵׁם 'עֲבוּדָה'
מִתִּיחַס לַעֲבוּדָה שְׁנַעֲשִׂית שֶׁלֹּא עַל מִנַּת לִקְבֵּל עֲלֶיהָ
שְׂכָר, אֲלֵא כַּעֲבוּדַת הַעֲבָד לְרִבּוּ, וְאִילוּ הֵשֵׁם
'מִלֵּאכָה', מִתִּיחַס לְמִלֵּאכָה שְׁנַעֲשִׂית לְשֵׁם קִבְלַת
שְׂכָר, כְּלוּמֵר, שְׁעוּשָׁה בַּעֲיָקָר עֲבוּר תּוֹעֲלָתוֹ הַעֲצִמָּה.
וְכַעֲשֵׂי זֶה כֵּן כָּתַב בְּכָלִי יָקָר (שְׁמוֹת לט, מג) זֶה לְשׁוֹנוֹ,
וְכֹזֵה יִתְשַׁבֵּב גַּם כֵּן לְשׁוֹן 'עֲבוּדָה וּמִלֵּאכָה', כִּי עַל
מִלֵּאכַת הַמִּשְׁכָּן שִׁיךְ לוֹמֵר לְשׁוֹן 'עֲבוּדָה', כִּי בֵּה
עֲבָדוֹ אֵל ה' יִתְבָּרֵךְ, וְאֵין 'עֲבוּדָה', כִּי אִם מִן הַעֲבָד
אֵל הָאָדָם. אֲבָל לְשׁוֹן 'מִלֵּאכָה' נּוֹפֵל בְּמִלֵּאכַת שְׁמַיִם
וְאָרֶץ, כִּי מֵה שֶׁהַפְּעוּלָה עוֹשֶׂה לְעֲצָמוֹ נִקְרָא 'מִלֵּאכָה'.
וְהַמְלִבִּי"ם (אֵילַת הַשֹּׁחַד פֶּנ"ב אוֹת תִּקְנָה) כָּתַב, כָּל עֶסֶק
שִׁיתַּעֲסַק אָדָם לַפְּעוּלָה אִיזָה דְּבַר לְצוּרֵךְ תְּכֵלֶת מִיּוֹחַד,
נִקְרָא 'מִלֵּאכָה', וְכַשִּׁישׁ בֵּה טִרְחָא יִתִּירָה וְעֲמַל נִקְרָא
'עֲבוּדָה', וְהוּא לְרִיב בַּעֲבוּדַת הָאָדָמָה אוֹ הַדּוּמָה לָהּ
בְּעֲמָל, אוֹ מִלֵּאכָה שְׁדֶרֶךְ לַעֲשׂוֹתָהּ עַל יְדֵי עֲבָדִים. וְאֶף

בְּכַנִּי קָהַת, מִשּׁוֹם הָכִי הָיוּ הוֹלָכִים בְּרָצוֹן
טוֹב וְדַעַת שְׁלָמָה, לַעֲשׂוֹת כָּל הָעֲבוֹדָה
שְׁלָמָה. וְלָכֵן אָמַר 'כָּל הַבָּא לַצֵּבֶא צֵבֶא',
דְּהִינּוּ בְּלִים בְּרָצוֹן שְׁוֹה, 'לַעֲבֹד עֲבֹדָה',
דְּהִינּוּ כָּל הָעֲבוֹדָה.

אָבֵל בְּנֵי מְרִירִי שְׁלֵא הִיתָה עֲבוֹדָתָם
כָּל כֶּף קְדוּשָׁה, שְׁהָרַב הָיוּ

בְּכַתָּף, שְׁהָרִי מִשָּׁה לֹא נָתַן לָהֶם אֱלֹא
שְׁתֵּי עֲגֻלוֹת, וְלִבְנֵי מְרִירִי נָתַן אַרְבַּע (שם
ו, ו-ח), וְהָכִי דִּיק קָרָא (שם ד, כב) בְּכַנִּי
גִּרְשׁוֹן לְכַתֵּב גַּם הֵם'.

וּמִשְׁאָם שֶׁל בְּנֵי גִרְשׁוֹן הָיָה כָּל שְׁוֹה,
שְׁלֵא הָיָה בּוֹ דָּבָר מְקַדָּשׁ
הֶרְבֵּה יוֹתֵר מֵאַחֲרִים, כְּמוֹ שְׁהָיָה הָאָרֶץ

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאָר

הַבָּא לַצֵּבֶא צֵבֶא, שְׁדַקְדַּק לומר 'כל הבא'
בה"א הידיעה"^י, וגם כפל לשון 'צבא', שהוא
מלשון רצון כנ"ל, להורות שהיה לכולם
רצון שלם בעבודתם, דְּהִינּוּ שְׁכָּלֵם הלכו
בְּרָצוֹן שְׁוֹה ושלם, לעשות את כל העבודה,
והתכוונו שלכולם יהיה חלק בעבודת
המשא, ולא היו רצים כדי להקדים האחד
לחבירו באחד מהמשאות שהיו מוטלות
עליהם. ולכן אצל בני גרשון כתוב 'לַעֲבֹד'
עֲבוֹדָה, דְּהִינּוּ משום שבני גרשון היו
חפצים לעשות את כָּל הָעֲבוֹדָה בשלימותה,
ולשם שמים, כעבודת עבד נאמן לרבו. ולא
כתוב אצלם לשון 'מלאכה' המורה על
מלאכה יחידה ומסוימת, שנעשית בכוונת
התועלת היוצאה ממנה.

לבני מרירי לא היה כל כך חפץ בעבודתם, ומכל מקום הלכו
כולם בשוה

אָבֵל בְּנֵי מְרִירִי, שְׁלֵא הִיתָה עֲבוֹדָתָם כָּל
כֶּף קְדוּשָׁה, שְׁהָרִי הָרַב של משאם הָיוּ

בְּכַתָּף, שְׁהָרִי מִשָּׁה לֹא נָתַן לָהֶם אֱלֹא שְׁתֵּי
עֲגֻלוֹת, כְּדִי לַסִּיעֵם במלאכת המשאוי,
וְאִילוּ לִבְנֵי מְרִירִי נָתַן אַרְבַּע עֲגֻלוֹת^{טז}. וְהָכִי
- וְכִן דִּיק קָרָא בְּכַנִּי גִרְשׁוֹן לְכַתֵּב 'נִשְׂא אֶת
רֹאשׁ בְּנֵי גִרְשׁוֹן גַּם הֵם, 'גַּם' הוּא לִשְׁוֹן
רִיבּוּי, לַלְמַד, שְׁגַם בְּנֵי גִרְשׁוֹן הָיוּ נוֹשְׂאִים
דְּבָרִים מְקוֹדָשִׁים, כְּמוֹ בְּנֵי קָהַת שֶׁהוֹזְכְּרוּ
בַּפְסוּקִים הַקּוֹדָמִים^{יז}. **וּמִשְׁאָם** שֶׁל בְּנֵי גִרְשׁוֹן,
הָיָה כָּל שְׁוֹה, שְׁלֵא הָיָה בּוֹ דָּבָר - כָּלִי
שֶׁהוּא מְקַדָּשׁ הֶרְבֵּה יוֹתֵר מֵאַחֲרִים - מְכַלִּים
אַחֲרִים שֶׁהֵם נִשְׂאוּ, כְּמוֹ שְׁהָיָה הָאָרֶץ בְּכַנִּי
קָהַת, שֶׁהִיָּה מְקוֹדֶשׁ הֶרְבֵּה יוֹתֵר מִשְׂאֵר
הַכֹּלִים שֶׁהֵם נִשְׂאוּ, שֶׁהֵם הַשּׁוֹלְחֵן וְהַמְנוֹרָה
וְהַמִּזְבֵּחַ, מִשּׁוֹם הָכִי, הָיוּ כָּל בְּנֵי גִרְשׁוֹן
הוֹלָכִים בַּשּׁוּוֹה בְּרָצוֹן טוֹב וְדַעַת שְׁלָמָה,
לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל הָעֲבוֹדָה הַשְּׁלָמָה הַמוֹטֶלֶת
עֲלֵיהֶם, שֶׁלֹּא הָקִדְּם אֶחָד מֵהֶם לְבּוֹא וּלִישָׂא
כָּלִי הַמְקוֹדֶשׁ יוֹתֵר.

וְלָכֵן אָמַר הַפְּסוּק אֲצֵל בְּנֵי גִרְשׁוֹן, 'כָּל

צִיּוֹנִים וּמְקוֹדוֹת

אל הלויים איש כפי עבודתו, לפי טורח משאו הרבה
לו עגלות להקל ממשאו. הרי שריבוי העגלות בבני
מרירי היה מחמת כובד המשאוי שהיה להם, ולא
מחמת פחיתות הקדושה. יז. עוד ביארו
המפרשים מה שנאמר 'גם הם' בדרכים אחרות, ראה
רש"י על הפסוק, כלי יקר, ובספר חן טוב (אות ג).
יח. כלומר, שלשון 'כל הבא' הוא לשון ריבוי, והיינו
שכולם באו, והיו יכולים לעבוד באותה עבודה, כי
לא היה חילוק מדריגות ביניהם. ולא כתוב אצלם 'כל
בא', שמשמעותו לשון מיעוט, ומורה שלא כל אחד
זכה, אלא היו רצים כדי להקדים האחד לחבירו, וכפי
שהתבאר לעיל.

אמנם אותן עשר יריעות הן היו עיקר בנין המשכן,
ושאר הנכנס באותו הבנין, והם האדנים, והקרשים,
והבריתים, והעמודים והאהל, היו להעמיד המשכן
ולכסותו. וראה עוד פסיקתא זוטרותא (פרשת נשא ד"ה
בא וראה), ובבבלי חמדה (להרב שמואל לנייאדו זצ"ל, נשא
א ד"ה גס צריך להבין) ובגור אריה (במדבר ד, כז) ובאור
החיים (במדבר ד, ל). מז. כמפורש בפסוקים
להלן (ו, ג-ח). רבינו מבאר, שמה שבני גרשון קיבלו
רק שני עגלות, לפי שגם הם היו נושאים דברים
מקודשים, דהיינו יריעות המשכן וכו', ולפיכך היו
משתדלים לנשואם בכתף כפי יכולתם. וכפשוטו מובא
במדרש (במד"ר יב, יח, הובא ברש"י ז, ז), 'ונתת אותם

נושאים בעגלות, אינו אומר 'לצבא צבא', מפני שלא היה להם בו כל כך חפץ. אבל אף על פי כן היו הולכים על דעת לעבד

ב

וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיוּ אִישׁ אִשֶּׁר יִתֵּן לַפֶּהֱן לֹא יִהְיֶה' (במדבר ה, י), וְלִמְעֹלָה (שם פסוק ט) אָמַר, 'וְכָל תְּרוּמָה

פסוק 'ואיש'
את קדשיו
לֹא יִהְיוּ אִישׁ
אִשֶּׁר יִתֵּן
לַפֶּהֱן.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵד

פני האחרים, כמו שהיה אצל בני קהת. וְכֵן בְּתִיב אצלם 'כָּל הַבָּא לְצָבָא לְעֵבֶד אֶת עֲבֹדַת אֱהֶל מוֹעֵד', שכתוב 'כל הבא' עם ה"א הידיעה, וגם נכתב לשון 'עבודה', וְאִינוּ אֹמֵר 'כָּל בָּא וְכוּ' 'לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה' כְּמוֹ בְּבִנְי קָהֶת, מפני שכולם כאחד באו לעשות את המוטל עליהם ולא היה חילוק ביניהם, ואף שהיתה עבודתם בדברים שאינם מקודשים כל כך, התכוונו לעשותה בשלימות, כמו עבודת עבד לרבו שהוא נקראת 'עבודה'.

נושאים בעגלות, ולא בכתף כמו שנצטוו בדברים המקודשים, ולכן נתן להם משה ארבע עגלות, לכך אצלם הפסוק אינו אומר 'לצבא צבא', בלשון כפול הרומז על שלימות החפץ והרצון, מפני ש'לא היה להם בו כל כך חפץ בעבודתם. אבל אף על פי כן, היו כל בני מררי הולכים, על דעת לעבד את כל העבודה המוטלת עליהם, לפי שכל הדברים שהיו מוטל עליהם לנשאת, היתה קדושתם שוה, ולא היה חפצם להעדיף את המשאוי של אחד מהדברים על

ב

עשירות גם למפריש תרומה דרבנן

זה, 'וְכָל תְּרוּמָה לְכָל קִדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַפֶּהֱן לֹא יִהְיֶה'. ויש לדקדק, מהו הטעם שכפלה התורה לשון זה ש'איש פְּעֻמִּים, 'לֹא יִהְיוּ, 'לֹא יִהְיֶה, 'לֹא יִהְיֶה'.

דקדוק בשילוש לשון 'לא יהיה' וגו'

כתוב בפסוק (במדבר ה, י) 'וְאִישׁ אֶת קִדְשׁוֹ לֹא יִהְיוּ אִישׁ אִשֶּׁר יִתֵּן לַפֶּהֱן לֹא יִהְיֶה, וְלִמְעֹלָה (שם פסוק ט) אָמַר הפסוק עוד בלשון

ציונים ומקורות

רצון רק לדבר אחד מעבודתם, דהיינו לישא את הארון, נאמר פעם אחת 'לצבא'. וכן אצל מררי שלא היתה עבודתם מקודשת כל כך לא היה להם כל כך רצון בשלימות, ולכן נאמר רק פעם אחת. ג. לשון 'לעבוד עבודה' נאמר רק על העושה כל מלאכתו, ורק במי שאינו עושה בשביל השכר, ולכן אצל בני קהת שרצו רק לעשות את מלאכת נשיאת הארון, ומפני השכר שמקבלים על זה נאמר בהם 'לעשות מלאכה'.

א. ראה מה שכתב בזה באור החיים (שם).

יט. **תמצית הדרוש:** א. לשון 'כל הבא' בה"א הידיעה נאמר אצל בני גרשון ומררי, משום שמשמעו שכולם באו ברצון שווה והיינו שלא היה חילוק בעבודתם להעדיף דבר אחד על פני האחר, ואילו אצל בני קהת נאמר 'כל בא' משום שמדבר על היחידים שבאו וזכו לישא את הארון, ואילו האחרים לא באו ברצון. ב. כפל הלשון 'לצבוא צבא' - לשון חפץ ורצון בשלימות, וזה נאמר רק אצל בני גרשון, שגם היתה עבודתם מקודשת מעט, וגם לא היה חילוק בעבודתם עצמה בין הדברים, אבל אצל בני קהת שהיה להם

וַיֵּשׁ לֹמֶר, דְּאִיתָא בְּהֶרְמִב"ם פֶּרֶק א' מִהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת (ה"א), אֵין חִיבִין מִן הַתּוֹרָה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה, אֵלָא בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּלָבָד. וּנְבִיאִים תִּקְנוּהָ אַף בְּאַרְצֵי שְׁנַעַר, מִפְּנֵי שָׂרֵב יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְצִוִּין שָׁם. וְחֻכְמִים הָרָאוּשׁוֹנִים הִתְקִינוּ אַף בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם וּבְעַמּוֹן וּמוֹאָב, מִפְּנֵי שֶׁהֵם סְבִיבוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, ע"כ"ל.

וְהַתּוֹרָה רָצְתָה לְרֻמּוֹ, שְׁלֹו יְהִי' מִמּוֹן הֶרְבֵּה (ברכות סג, א), בְּהַפְרֶשֶׁת כָּל אֱלוֹ הַשְּׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת, שְׁלֹא יֹאמְרוּ, לֹא יְהִי מִמּוֹן הֶרְבֵּה אֵלָא בְּאוֹתָהּ שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל בְּלָבָד. וּבִירוּשָׁלַיִם דְּשֻׁקָּלִים (פ"ה ה"א) אִיתָא, רַבִּי יִרְמְיָה שְׁלַח לְרַבִּי זְעִירָא חַד קִרְטִיל דְּתַאנִּין. רַבִּי יִרְמְיָה

מִאֲמָרָם ז"ל רַבִּי יִרְמְיָה שְׁלַח לְרַבִּי זְעִירָא חַד קִרְטִיל דְּתַאנִּין וְכוּ', בִּין דִּין לְדִין אֶתְאֲכִילוֹן תַּאנִּין בְּטַבְלִייהָ.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

הַתַּפְשׁוּטוֹת חַיִּיב הַפְּרֶשֶׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת בְּשָׂאֵר הָאֲרָצוֹת וַיֵּשׁ לֹמֶר, דְּאִיתָא בְּהֶרְמִב"ם פֶּרֶק א' מִהִלְכוֹת תְּרוּמוֹת (ה"א), אֵין חִיבִין מִן הַתּוֹרָה לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֻׂרוֹת, אֵלָא מִן הַגָּדֵל בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּלָבָד. וּנְבִיאִים שְׁהִיוּ קוֹדֵם חוֹרְבֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הָרָאוּשׁוֹנִים¹, תִּקְנוּהָ אַף בְּאַרְצֵי שְׁנַעַר - אֶרֶץ בָּבֶל, מִפְּנֵי שָׂרֵב יִשְׂרָאֵל הָיוּ מְצִוִּין שָׁם בִּימֵיהֶם. וְחֻכְמִים הָרָאוּשׁוֹנִים - שְׁהִיוּ אַחֲרֵי דוֹרוֹ שֶׁל עֲזָרָא הַסּוֹפֵר², הִתְקִינוּ שִׁפְרִישׁוֹ תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת, אַף בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם וּבְעַמּוֹן וּמוֹאָב, מִפְּנֵי שֶׁהֵם סְבִיבוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, ע"כ"ל³.

שֶׁלֹשׁ הַבְּטָחוֹת נִגְדַּ שֶׁלֹשׁ הָאֲרָצוֹת לְתִרּוּמָה

וְעַל פִּי זֶה יֵשׁ לֹמֶר, שֶׁהַתּוֹרָה רָצְתָה לְרֻמּוֹ כֵּאֵן, כִּמְהָ שִׁכְתָּבָה שֶׁלֹשׁ פַּעֲמִים לְשׁוֹן זֶה, שְׁלֹו יְהִי' מִמּוֹן הֶרְבֵּה - שִׁתְעַשֵּׂר

הָאָדָם (ברכות סג, א)⁴. בְּזִכּוֹת הַפְּרֶשֶׁת כָּל אֵלֹו הַשְּׁלֹשׁ תְּרוּמוֹת, גַּם אֱלוֹ שְׁחִיב הַפְּרֶשֶׁתָם רַק מִדְּרַבְּנָן, שְׁלֹא יֹאמְרוּ הָאָדָם, שְׁלֹא יְהִי לֹו הַבְּטָחָה שִׁיְהִי לֹו מִמּוֹן הֶרְבֵּה וְיִזְכֶּה לְהַתְעַשֵּׂר אֵלָא בְּזִכּוֹת אוֹתָהּ הַפְּרֶשֶׁת שֶׁל הַגָּדֵל בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל בְּלָבָד, שֶׁהִיא מִן הַתּוֹרָה, אֵלָא גַּם הַפְּרֶשֶׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת דְּרַבְּנָן גּוֹרֵמֶת לַעֲשִׂירוֹת⁵.

מִשְׁמִים שׁוֹמְדִים בְּשִׁמְדָּה מִמַּאֲכָלוֹת אֲסוּדוֹת דִּקְדוּק הַצְּדִיקִים הַעוֹשִׂים לְפָנֶיךָ מִשׁוּדַת הַדִּין

דְּקִדּוּק בְּמַעֲשֵׂה שֶׁל רַבִּי יִרְמְיָה וְרַבִּי זְעִירָא

וּבִירוּשָׁלַיִם דְּשֻׁקָּלִים (פ"ה ה"א)⁶ אִיתָא, רַבִּי יִרְמְיָה שְׁלַח לְרַבִּי זְעִירָא חַד קִרְטִיל דְּתַאנִּין - סֵל אַחַד שֶׁל תַּאנִּים, וְלֹא עִישָׂרָם רַבִּי יִרְמְיָה לְפָנֶיךָ שֶׁשְׁלַחָם, לְפִי שֶׁרַבִּי יִרְמְיָה

צִיּוֹנִים וּמִקְדּוֹת

פַּעַם אַחַת נִדְרַשׁ עַל תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת דְּאוֹרִיטָא וּפַעַם הַשְּׁנִית עַל אֱלוֹ שֶׁהַפְּרֶשֶׁת מִדְּרַבְּנָן, אֵלָא הֵינּוּ דּוֹרְשִׁים שְׂבָא לְדִרוֹשׁ עֲנִין אַחֵר, אוֹ שֶׁהֵינּוּ מְרַבִּים רַק תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת שִׁתְקִינוּ נְבִיאִים, וְלֹא מִה שִׁתְקִינוּ חֻכְמִים אַחֲרוֹנִים. וּמֵאַחֵר וְכַתְּבָה הַתּוֹרָה שֶׁלֹשׁ פַּעֲמִים, בּוֹדִיא שִׁישׁ לְרֻמוֹ שְׂבָא לְרַבּוֹת גַּם אֱלוֹ שִׁתְקִינוּ חֻכְמִים לְהַפְרִישׁ מִשָּׁם. וְמֵה שְׁחִידֵשׁ רַבִּינוּ כִּי בְּרַכַּת הַעוֹשֵׂר שֶׁעַל יְדֵי הַפְּרֶשֶׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת מִתְקִימָת גַּם כֹּאשֶׁר חִיּוּבָם מִדְּרַבְּנָן, רֵאָה בְּעֵנִין זֶה בְּשִׂאִילַת יַעֲבֹ"ץ (ח"א סִימָן ג'). ז. הַפְּסוּק שֶׁהִבִּיא רַבִּינוּ בְּתַחֲלִיל הַדְּרוֹשׁ מְדַבֵּר עַל הַפְּרֶשֶׁת תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת, וּמֵבָאֵר רַבִּינוּ עֵתָּה מַעֲשֵׂה הַמּוֹבָא בִּירוּשָׁלַיִם בְּעֵנִין זֶה. ח. כֵּן גֵּרַס בְּעֵין יַעֲקֹב (שְׁקָלִים אוֹת ל), וּבִירוּשָׁלַיִם שֶׁלִּפְנֵינוּ מוֹבָא רַק בְּמַסַּכַּת דְּמַאי (פ"א ה"ו). וְרֵאָה

ב. עַפ"י רַע"ב (יָדִים פ"ד מ"ג). ג. עַפ"י רַמְב"ם (פִּירוּשׁ הַמַּשְׁנָה שָׁם). ד. לְשׁוֹן הַרְמַב"ם, הַתְּרוּמוֹת וּהַמַּעֲשֻׂרוֹת אֵינֵן נוֹהֲגִין מִן הַתּוֹרָה אֵלָא בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, בֵּין כְּפִנֵי הַבֵּית בֵּין שְׁלֹא כְּפִנֵי הַבֵּית. וּנְבִיאִים הִתְקִינוּ, שִׁיְהִיו נוֹהֲגוֹת אֶפְּלוֹ בְּאַרְצֵי שְׁנַעַר, מִפְּנֵי שֶׁהִיא סְמוּכָה לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל, וְרֹוב יִשְׂרָאֵל הוֹלְכִין וּשְׁבִין שָׁם. וְהַחֻכְמִים הָרָאוּשׁוֹנִים הִתְקִינוּ, שִׁיְהִיו נוֹהֲגוֹת אַף בְּאַרְצֵי מִצְרַיִם, וּבְאַרְצֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב, מִפְּנֵי שֶׁהֵם סְבִיבוֹת לְאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל. ה. לְשׁוֹן הַגְּמָרָא, כֹּל שִׁישׁ לֹו תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֻׂרוֹת וְאֵינוּ נוֹתֵן לְכַהֵן וְכוּ'. אִמֵּר רַב נַחֲמָן בְּרִי יִצְחָק, וְאֵם נִתְּנָן, סוֹף מִתְעַשֵּׂר, שֶׁנֶּאֱמַר יֵאָשֶׁר יִתֵּן לְכַהֵן לֹו יְהִי', לֹו יְהִי מִמּוֹן הַרְבֵּה. ו. וְאֵם הִיתָ הַתּוֹרָה כּוֹתֵבֶת רַק שְׁתֵּי פַעֲמִים 'לֹו יְהִי', יִתְכֵּן כִּי לֹא הֵינּוּ יוֹדְעִים לְדִרוֹשׁ כִּי

אמר, אפשר דרבי זעירא אכיל לון דלא מתתקנו, רבי זעירא אמר, אפשר דרבי ירמיה משלח לון דלא מתקנו. בין דין לדין אתאכלון תאנים במבלייהו, עד כאן. קשה, דאיך אפשר דגברי סמיכי בנותיהו, טעו וסמיכי דא לדא. וירושלמי לומר, דרבי ירמיה היה מכיר בזה

השלח שלא היה בחזקת נאמן, ואף על גב דקיימא לן (פסחים ט, א), דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתקן, היה סבור, דמרחא והוצאה שלא לצורך היא זו, הואיל דמפל מקום רבי זעירא הוה בעי למעשרינהו לכולי עלמא.

זרע שמשון המבאר

רבי ירמיה סבר שאינו צריך לעשרם
כי רבי זעירא לא יסמוך על השליח

ירושלמי לומר, דרבי ירמיה היה מכיר בזה השליח ששלח עמו את הפירות שלא היה בחזקת אדם נאמן. ועל כן, אף על גב דקיימא לן בגמרא (פסחים ט, א), דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתקן - פירות שאינם מתוקנים, אלא הוא מקפיד תמיד לעשר את פירותיו לפני שמוציאן מרשותו, מכל מקום היה סבור, דעכשיו מרחא והוצאה שלא לצורך היא זו - לעשר מה ששולח לו, הואיל דמפל מקום רבי זעירא הוה בעי למעשרינהו לכולי עלמא - היה צריך לעשרם, לפי שאסור לו לסמוך על שליח זה שאינו איש נאמן שאלו

אמר, אפשר דרבי זעירא אכיל לון דלא מתתקנו - וכי אפשר שרבי זעירא יאכל אותם בלי שהוא עצמו יפריש מהם את המעשרות. ועל כן, אין צורך שגם אני אפריש מהם. ורבי זעירא כשקיבלם גם כן לא עישרם, לפי שאמר, אפשר דרבי ירמיה משלח לון דלא מתקנו - וכי אפשר שרבי ירמיה ישלח לי תאנים בלי לעשרם, ולכן סמך על כך שהם מעושרים. בין דין לדין, אתאכלון תאנים במבלייהו - ובין כך ובין כך, נאכלו התאנים בטבלם, עד כאן. וקשה, דאיך אפשר שיארע כך דגברי סמיכי בנותיהו - אנשים סמוכים וחשובים כמותם, טעו וסמיכי דא לדא - טעו ולא עישרו, לפי שסמכו האחד על השני.

ציונים ומקורות

מתוקן, ובודאי שהוא יעשרם. ורבי זעירא סבר לומר, בודאי שרבי ירמיה לא ישלח לי דבר שאינו מעושר, ולכן איני צריך לעשרם. ובין כך ובין כך נאכלו הפירות בטבלם. למחרת נפגשו, אמר לו רבי זעירא לרבי ירמיה, האם התאנים שבסל ששלחת לי אתמול היו מתוקנים. ענה לו רבי ירמיה, חשבתי, שבודאי רבי זעירא לא יאכל דבר שאינו מתוקן, ובודאי שיעשרם, ולכן לא עישרתי. אמר לו רבי זעירא, אף אני הייתי סבור לומר כן, וכי רבי ירמיה ישלח לי דבר שאינו מתוקן, ולכן אף אני לא עישרתי. ועל כך אמר רבי אבא בר זבינא בשם רבי זעירא, אם הדורות הראשונים היו דומים למלאכים, אנו כבני אדם, ואם הדורות הראשונים היו בני אדם, אנחנו כחמורים. אמר רבי מנא, באותה שעה היו אומרים, שאנחנו לא דומים אפילו לחמורי של רבי פינחס בן יאיר, שהיה נשמר ממאכלות אסורות]. וכן הובא מעשה זה גם במדרש (ב"ר ס, ח).

תוס' (חולין ה, ב ד"ה צדיקים) שגם הביא כן מירושלמי שקלים. ט. לשון הירושלמי, רבי ירמיה שלח לרבי זעירא, חדא מסאנא ותאנים דלא מתקנא. והוה רבי ירמיה סבר מימר מה רבי זעירא מיכול דלא מתקנא, והוה רבי זעירא סבר מימר מה אפשר דרבי ירמיה משלח לי מילא דלא מתקנא, בין דין לדין איתאכלת טבל. למחר קם עימיה, אמר ליה, ההוא מסנאתא דשלחת לי אתמול מתקנא הוה אמר ליה, אמרית, מה רבי זעירא מיכל מילא דלא מתקנא. אמר ליה, אוף אנא אמרית כן הוה, מה רבי ירמיה משלח לי מילא דלא מתקנא. רבי אבא בר זבינא בשם רבי זעירא אמר, אין הוון קרמאי בני מלאכים, אנו בני נש, ואין הוון בני נש אנו חמרי. אמר רבי מנא, בההיא שעתא אמרין, אפילו לחמרתיה דרבי פנחס בן יאיר לא אידמינן רבי ירמיה שלח לרבי זעירא, סל אחד של תאנים שלא היו מתוקנים. והיה רבי ירמיה סבור לומר, שבודאי רבי זעירא אינו אוכל דבר שאינו

שְׁאִפְשֵׁר דְּלִטּוּכָה מִתְּכֻנָּתָה, וּמִשׁוּם הָכִי פְּלִיגֵי רַבְנָן עַל רַבִּי יוֹסִי. אֲכָל אִי יִדְעִינָן דְּמִכְּוֹנָתָה לְגֻזַּל, בְּזָה אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִין אָף לְרַבְנָן, כְּמוֹ שֶׁכְּתֹב שֵׁם הָרֵב עֹבְדֵיהָ מִפְּרֻטְנוּרָא וְהַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, וְכֵן הָדִין בְּכָל הַחֲשׂוּדִים.

דְּהָא תַנֵּן בְּרַמָּאי (פ"ג מ"ה), הַנּוֹתֵן לְפִנְדֻקִּית, מַעֲשֵׂר אֶת שְׁהוּא נּוֹתֵן לָהּ, וְאֶת שְׁהוּא נּוֹטֵל מִמֶּנָּה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִין, אִינוּ מַעֲשֵׂר אֱלָא מַה שְׁהוּא נּוֹטֵל מִמֶּנָּה בְּלָבָד. וְעַד כָּאן לֹא פְּלִיגֵי אֱלָא בְּפִנְדֻקִּית,

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמִּבְאֵר

פִּירוּתוֹ, וּלְכֵן הַחֲבֵר אִינוּ מַעֲשֵׂר אֱלָא אֶת מַה שְׁהוּא נּוֹטֵל מִמֶּנָּה בְּלָבָד - כְּדִי שְׁהוּא עֲצֻמוֹ לֹא יֵאָכֵל טָבֵל, אֲבָל אִינוּ חַיִּיב לַעֲשֹׂר מִה שְׁהוּא נּוֹתֵן לָהּ. וְעַד כָּאן לֹא פְּלִיגֵי - לֹא נִחְלְקוּ רַבִּי יוֹסִי וּרְבָנָן אִם צָרִיךְ לַעֲשֹׂר אֶת הַפִּירוּת שִׁישׁ חֲשֵׁשׁ שְׁמָא יִחְלִיפוּ לוֹ אוֹתָם, אֱלָא בְּפִנְדֻקִּית, שְׁאִפְשֵׁר לּוֹמַר דְּלִטּוּכָה שֶׁל הַחֲבֵר מִתְּכֻנָּתָה, וּמִשׁוּם הָכִי פְּלִיגֵי רַבְנָן עַל רַבִּי יוֹסִי לּוֹמַר שֶׁצָּרִיךְ הוּא לַעֲשֹׂר אֶת מַה שְׁנוֹתֵן לָהּ כְּדִי לְהַצִּילָה מֵאֲכִילַת טָבֵלִים. אֲכָל אִי יִדְעִינָן - אִם אָנוּ יוֹדְעִים בְּבִירוּר דְּמִכְּוֹנָתָה לְגֻזַּל אֶת פִּירוּתוֹ, בְּזָה אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִין אָף לְרַבְנָן, וְאִינוּ צָרִיךְ לַעֲשֹׂר, כְּמוֹ שֶׁכְּתֹב שֵׁם הָרֵב עֹבְדֵיהָ מִפְּרֻטְנוּרָא וְהַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב". וְכֵן הוּא הָדִין בְּכָל הַחֲשׂוּדִים לְגֻזַּל וּלְרֻמּוֹת, שְׁאִין אָנוּ אַחֲרָאִים לְדַאֲוֹג לָהֶם שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בִּאֲכִילַת מֵאֲכֻלוֹת אֲסוּרוֹת. וּלְכֵן סָבַר רַבִּי יִרְמְיָה, שֶׁכֹּאשֶׁר רַבִּי זִירָא יִקְבֹּל אֶת הַפִּירוּת לִידּוֹ מִשְׁלִיחַ זֶה שְׁאִינוּ נֹאמֵן, לֹא יֵהָא לוֹ שׁוּם צֶד לּוֹמַר שֶׁהֵם כֹּהֵר מַעֲשֻׁרִים, שֶׁהָרִי כֹל הַנּוֹטֵל מִן הַחֲשׂוֹד צָרִיךְ לַעֲשֹׂר אֶת הַפִּירוּת, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שִׁיחֻשׁוֹב שֶׁלֹּא עֵיִשְׁרָם רַבִּי יִרְמְיָה כְּפִי הָדִין שְׁאִין אָנוּ אַחֲרָאִים לְרַמָּאִים.

הֵם הַפִּירוּת שֶׁשִּׁלַּח לוֹ רַבִּי יִרְמְיָה, וְשִׁמָּא הַחֲלִיפָם בְּדֶרֶךְ וְאִלוֹ הֵם פִּירוּת אֲחֵרִים מִשֶּׁל עֲצֻמוֹ.

דְּהָא תַנֵּן בְּרַמָּאי (פ"ג מ"ה), חֲבֵר שְׁהוּא נֹאמֵן עַל הַמַּעֲשֻׁרוֹת, הַנּוֹתֵן תְּבוּאָה וּפִירוּת לְפִנְדֻקִּית - שׁוֹמֵרֵת הַפּוֹנְדֵק, וְהוֹלֵכִי דְרָכִים מֵתֹאכְסָנִים אֲצִלָּה, וְהִיא אֵינָה נֹאמֵנָת עַל הַמַּעֲשֻׁרוֹת, מַעֲשֵׂר אֶת הַתְּבוּאָה וְהַפִּירוּת שְׁהוּא נּוֹתֵן לָהּ - לֹאפּוֹת וּלְבִשְׁל בִּשְׁבִּילוֹ, וּמַעֲשֵׂר גַם אֶת הַלֶּחֶם וְהַפִּירוּת הַמְּבוּשָׁלִים שְׁהוּא נּוֹטֵל מִמֶּנָּה בְּחֻזְרָה, לְפִי שֶׁהַפּוֹנְדֻקִּית חֲשׂוּדָה לְהַחֲלִיף אֶת פִּירוּת הַחֲבֵר בְּפִירוּתֶיהָ, בְּכוּוּנָה טוֹבָה, כְּדִי שִׁיאֲכֹל הַחֲבֵר אֶת הַפִּירוּת שֶׁלֵּה שֶׁהֵם חֲמִים וְטֵרִיִּים, וְאִילוֹ הִיא תֹאכֹל אֶת הַפִּירוּת שֶׁל הַחֲבֵר שֶׁהֵם קֵרִים וִיבִשִּׁים, וְהָרִי הַתְּבוּאָה וְהַפִּירוּת שֶׁלֵּה הֵם בְּחֻזְקָתָה טָבֵל. אוֹלָם גַּם אֶת הַתְּבוּאָה וְהַפִּירוּת שֶׁהַחֲבֵר נּוֹתֵן לָהּ הוּא חַיִּיב לַעֲשֹׂר, כְּדִי שֶׁלֹּא לְהַכְשִׁילָה בִּאֲכִילַת טָבֵל, מֵאַחֵר שְׁאִין כּוּוֹנְתָה בְּחִילוּפִים לְרַמָּאוֹת, אֲלֵא לְטוֹבָתוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כּוּוֹנֵת הַפּוֹנְדֻקִּית אֵינָה לְטוֹבַת הַחֲבֵר אֲלֵא לְשֵׁם רַמָּאוֹת, שֶׁפִּירוּתוֹ טוֹבִים מִשְׁלָהּ, וּלְכֵן אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִין - לְדַאֲוֹג שֶׁלֹּא תֹאכֹל הַפּוֹנְדֻקִּית טָבֵל, אִם הִיא תִּחְלִיף אֶת

צִיּוּנִים וּמִקְזָרוֹת

דְּבַחַה פְּלִיגֵי רַבִּי יוֹסִי וּרְבָנָן, דְּרַבְּנָן סָבְרִי דְּלִטּוּכָה מִתְּכֻנָּתָה, כְּמוֹ שֶׁכְּתֹב הָרַע"ב בְּפִירוּשׁ דְּתַנָּא קָמָא. אֲבָל אִי יִדְעִינָן דְּמִכְּוֹנָתָה לְגֻזַּל, בְּזָה אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין אָף לְרַבְנָן. וְהִכִּי קָאמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין, וְכֹזֵה אֲתָם מַוְדִּים, וְאִנִּי אוֹמֵר, שׁוּ הַפּוֹנְדֻקִּית גַּם בְּכָל הַרַמָּאִים הִיא, שְׁכוּוֹנְתָה לְגֻזַּל.

י. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, הַנּוֹתֵן לְפּוֹנְדֻקִּית, מַעֲשֵׂר אֶת שְׁהוּא נּוֹתֵן לָהּ, וְאֶת שְׁהוּא נּוֹטֵל מִמֶּנָּה, מִפְּנֵי שֶׁחֲשׂוּדָה לְחֻלּוֹף. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִין, אִינוּ מַעֲשֵׂר אֲלֵא מַה שְׁהוּא נּוֹטֵל מִמֶּנָּה בְּלָבָד. יא. לְשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת יוֹם טוֹב, אֵין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרַמָּאִים. וְכֹתֵב הָרַע"ב, וְרַבִּי יוֹסִי סוֹבֵר לְגֻזַּל הִיא מִתְּכֻנָּתָה. וְכֵן כֹּתֵב הָרַע"ב. וְכֹלּוֹמַר,

וְרַבִּי יִרְמְיָה, אֲפֹשֶׁר שְׁלָא הָיָה לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אִישׁ נֶאֱמָן לְשַׁלְּחָם לוֹ עַל יְדוֹ, וְהוּא סְבִירָא לֵיה, דְּאִין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרִמְאִין כָּלֵל, וּכְרַבְנָן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל גַּמִּי דְרִישׁ פֶּרֶק ה' (מ"א) דְּמַסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, דִּהֲלַעֲיִטְהוּ לְרִשְׁעֵי וְיָמוֹת (בבא קמא סט, א), וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא עֲשְׂרִינְהוּ. וְרַבִּי

זְעִירָא סָבַר, הוּאִיל דְּחֻזְקָה עַל חֶבֶר שְׁאִינוּ מוֹצִיא וְכו', עַל פְּרָחָד זֶה הַשְּׁלִיחַ שְׁשַׁלַּח לִי רַבִּי יִרְמְיָה, הוּא אִישׁ נֶאֱמָן, וּבּוֹדָאֵי דְפִירוֹת מַעֲשְׂרִין הֵם, וְאַכְלִינְהוּ, מִשּׁוּם דְּרַבִּי זְעִירָא לֹא הָיָה מְכִיר הַשְּׁלִיחַ.

וּבַפֶּרֶק קָמָא דְחֲלִין דָּף ה' (ע"ב) אָמְרִינוּ, בְּהִמְתֵּן שֶׁל צְדִיקִים,

מִאֲמָרָם ז"ל
בְּהִמְתֵּן שֶׁל
צְדִיקִים אֵין
הַקִּדּוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא מוֹבִיא
תְּקֵלָה עַל
זֶם צְדִיקִים
עֲצֻמֵּן וְכו'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

סט, א) ³¹, וּמִשּׁוּם הָכִי לֹא עֲשְׂרִינְהוּ רַבִּי יִרְמְיָה וְנָתַן אֶת הַפִּירוֹת הָאֵלּוּ שְׁאִינִם מַעֲשִׂרִים לִידֵי הַשְּׁלִיחַ וְאֵף שִׁיתֵּכֶן שִׁיאַכְלֵנו הַשְּׁלִיחַ בְּטַבְלָם.

רבי זעירא חשב שבּוֹדָאֵי הַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָן

וְרַבִּי זְעִירָא שֶׁאֵכֵל אֶת הַפִּירוֹת, לֹא עֲלָתָה בְּדַעְתּוֹ כְּפִי מַה שֶּׁחֲשַׁב רַבִּי יִרְמְיָה שֶׁהוּא יָחֻשׁוֹב, אֲלֵא סָבַר שְׁבּוֹדָאֵי רַבִּי יִרְמְיָה עֲשֶׂרֶם, הוּאִיל דְּחֻזְקָה עַל חֶבֶר שְׁאִינוּ מוֹצִיא מִתַּחַת יְדוֹ דְּבַר שְׁאִינוּ מִתּוֹקֵן, וְאִם כֵּן עַל פְּרָחָד זֶה הַשְּׁלִיחַ שְׁשַׁלַּח לִי רַבִּי יִרְמְיָה עֲמוֹ אֶת הַפִּירוֹת, הוּא אִישׁ נֶאֱמָן - שֶׁלֹּא יַחְלִיף אֶת הַפִּירוֹת, וְאִם כֵּן בּוֹדָאֵי דְפִירוֹת אֵלּוּ מַעֲשְׂרִין הֵם³². וְאַכְלִינְהוּ כֵּךְ בְּלֹא שְׁעִישֶׁרֶם, מִשּׁוּם דְּרַבִּי זְעִירָא לֹא הָיָה מְכִיר אֶת הַשְּׁלִיחַ, וְלֹא יָדַע שֶׁהוּא אִישׁ שְׁאִינוּ נֶאֱמָן.

אֵין נִכְשְׁלוּ הַצְדִּיקִים בְּאִסּוּרֵי אֲכִילָה

וּבִגְמָרָא בַּפֶּרֶק קָמָא דְחֲלִין דָּף ה' (ע"ב) אָמְרִינוּ, שֶׁאִם בְּהִמְתֵּן שֶׁל צְדִיקִים

רבי ירמיה סבר שאִינוּ אַחֲרָאֵי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּל הַשְּׁלִיחַ

וְזֶה שְׁרַבִּי יִרְמְיָה עֲצֻמוֹ שֶׁלַּח אֶת הַפִּירוֹת בִּיד שְׁלִיחַ שְׁאִינוּ נֶאֱמָן וְהוֹצִיא מִתַּחַת יְדוֹ פִירוֹת שְׁאִינִם מִתּוֹקֵנִים, אֲפֹשֶׁר לומר טַעֲמוֹ, כִּי מִחֲמַת שְׁלָא הָיָה לוֹ בְּאוֹתָהּ שְׁעָה אִישׁ נֶאֱמָן דְּשַׁלְּחָם לוֹ עַל יְדוֹ, לִכְן שֶׁלַּחַם עַל יְדֵי שְׁלִיחַ זֶה שְׁאִינוּ נֶאֱמָן, וְאֵף שִׁידַע כִּי יִתְכַּן שֶׁהַשְּׁלִיחַ יִטְלֵם לַעֲצֻמָּם וְיִבּוֹא לֵאכּוֹל אֶת הַפִּירוֹת בְּטַבְלָם, לֹא חֲשַׁשׁ לִכְן וְנָתַן לוֹ פִירוֹת אֵלּוּ, מִשּׁוּם דְּהוּא סְבִירָא לֵיה דְּאִין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרִמְאִין כָּלֵל כְּדִלְעִיל, וּבִיתוּרָא פְּדִבְרֵי רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל גַּמִּי, דְּסִבִּירָא לֵיה בְּרִישׁ - תַּחֲלִילַת פֶּרֶק ה' (מ"א) דְּמַסְכַּת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, שֶׁאִין צוּרֵךְ לְצִיִּין בְּכָל הַשָּׁנִים [מִלְבַּד שְׁנַת שְׁמִיטָה] אֶת הַפִּירוֹת שֶׁל כֻּלָּא הַכֶּרֶם וְעֵרְלָה, כְּדִי שֶׁלֹּא יִבּוֹאוּ לֵאכּוֹלֵם, מִשּׁוּם שֶׁאֵלֶּה שְׁלּוּקָחִים פִּירוֹת מִן הַשְּׁדוֹת הֵם גּוֹלְגִים, וְאֵין לָנוּ לַחֲשׁוֹשׁ שִׁיאַכְלוּ דְּבַר אִיסּוּר, דִּ'הֲלַעֲיִטְהוּ לְרִשְׁעֵי וְיָמוֹת' (בבא קמא

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

סוֹבַר כְּרֶשֶׁב"ג שֶׁאִין אָנוּ אַחֲרָאִין לְרִמְאִין, וְלִכְן גַּם לְשִׁיתָם אֵין צְרִיךְ לְצִיִּין הַשְּׁדוֹת בְּשֶׁאֵר הַשָּׁנִים. אוֹלַם רֶשֶׁב"ג אִינוּ סוֹבַר כְּרַבִּי יוֹסִי שְׁאִינוּ צְרִיךְ לַעֲשׂר אֶת מַה שְׁנוֹתָן לְפּוֹנוֹדִיקָתָא, מִשּׁוּם שֶׁנִּמְצָא שְׁמוּצִיא מִתַּחַת יְדוֹ דְּבַר שְׁאִינוּ מִתּוֹקֵן, וְלִכְן אֵף לְשִׁיתָם רֶשֶׁב"ג יֵהִיָּה חַיִּיב לַעֲשׂר אִם נּוֹתֵן הוּא לְפּוֹנוֹדִיקָתָא. יג. כְּלוּמַר, רַבִּי זְעִירָא סָבַר שֶׁאִין לוֹ לַחֲשׁוֹשׁ שֶׁמָּא הַשְּׁלִיחַ אִינוּ נֶאֱמָן וְלִכְן רַבִּי יִרְמְיָה לֹא עֲשֶׂרֶם, שֶׁהָיָה חֻזְקָה שֶׁהַחֶבֶר אִינוּ מוֹצִיא מִתַּחַת יְדוֹ פִירוֹת שְׁאִינִם מִתּוֹקֵנִים, וְעַל כֵּן אֵין לוֹ לִיתֵּן אוֹתָם אֵף לַחֲשׁוֹד שִׁיקָחֵם וְיֵאכְלֵם בְּעֻצְמוֹ.

יב. לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה, כֶּרֶם רַבְעִי, מְצִיִּינִין אוֹתוֹ בְּקוּזוֹת אֲדָמָה [בּוֹנִים אֲצֻלוֹ צִיּוֹן וְסִימֵן, שֶׁל גִּבְשׁוּשִׁיּוֹת וְרַגְבֵי אֲדָמָה], וְשֶׁל עֵרְלָה בַּחֲרִסִּית [אֲדָמָה שְׁעוֹשִׂים מִמֶּנּוּ כְּלֵי חֶרֶס] וְכו'. אָמַר רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁבְעִיַת [שֶׁהַכֹּל הַפֶּקֶר וְנוֹטְלִים בְּהִיתָר]. וְלִשׁוֹן הַגְּמָרָא בְּבַבָּא קָמָא, אָמַר רַבִּין שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל, בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁבְעִיַת, דִּהֲפִקֵּךְ נִינְהוּ, אֲבָל בְּשֶׁאֵר שְׁנֵי שְׁבּוּעוֹ, הֲלַעֲיִטְהוּ לְרִשְׁעֵי וְיָמוֹת. נִישׁ הֲלַעֲרִי עַל מַה שֶּׁכָּתַב רַבִּינוּ שְׁרַבִּי יִרְמְיָה סָבַר כְּרֶשֶׁב"ג, שֶׁכֵּן בִּירוּשְׁלַמִּי (דְּמַאי שם) מוֹבָא, שְׁרַבִּי יוֹסִי

וַיֵּשׁ לֹמֶר, דָּבִי אֲמַרְיִן, שְׂאִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא תַקְלָה, הִינּוּ דְנוֹקָא בְּמָה שְׁהַצְדִּיקִים הֵם שׁוֹגְגִים גְּמוּרִים, שְׁלֹא יֵשׁ לָהֶם שׁוּם פְּשִׁיעָה, אִזּוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא תַקְלָה עֲוִינֵיהֶם. אֲבָל בְּשֶׁהֶם עוֹשִׂים אִיזוּ פְּשִׁיעָה, אִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵם. וּבְכוּלָּהוּ עוֹבְדֵי דְאִיתּוּ הֵתֶם, הֵם שׁוֹגְגִים גְּמוּרִים, אֲבָל בְּהָא עוֹבְדָא, יֵשׁ לָהֶם אִיזוּ פְּשִׁיעָה, שְׂרַבִּי

אִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא תַקְלָה עַל יָדֶם, צְדִיקִים עֲצֻמָּן לֹא כָּל שְׂפָן. וְהַתּוֹסְפוֹת שֶׁם דְּבוּר הַמַּתְחִיל צְדִיקִים עֲצֻמָּם, הָעֵלּוּ, דְּדוֹקָא בְּמִידֵי דְאֶכִּילָה אֲמַרְיִן הָכִי. וְהִקְשׁוּ מֵהָא עוֹבְדָא. וְתַרְצוּ, דְּמִשּׁוּם הָכִי קָאֻמַּר עָלָה רַבִּי זִירָא, אִם הָרָאשׁוֹנִים כְּבִנֵּי אִינִישׁ, אָנוּ כְּחֻמּוֹרִים וְכו'. וְעֲדִין הִקְשִׁיא בְּמִקּוּמָה עוֹמְדָת, אִיךְ בָּאָה תַקְלָה זוֹ לְיָדֶם, וְהֵלֵא צְדִיקִים הָיוּ.

זרע שמשון המבאד

שעלולים להכשל באיסורים^{טו}. וצריך להבין מה תירצו בכך, הרי עדין הקש'א במקומה עומדת, איך באה תקלה זו לידם של רבי ירמיה ורבי זעירא, ונה'א צדיקים היו^{טז}.

הקב"ה שומר הצדיקים רק כשאנם פושעים

וַיֵּשׁ לֹמֶר באופן אחר, דָּבִי אֲמַרְיִן, שְׂאִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא תַקְלָה עַל הַצְדִּיקִים, הִינּוּ דְנוֹקָא בְּמָה שְׁהַצְדִּיקִים הֵם שׁוֹגְגִים גְּמוּרִים, שְׁלֹא יֵשׁ לָהֶם שׁוּם פְּשִׁיעָה בְּדַבְרֵי הַאִיסוּר, אִזּוּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא תַקְלָה עֲוִינֵיהֶם, לְהַצִּילֵם שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ. אֲבָל בְּשֶׁהֶם עוֹשִׂים אִיזוּ פְּשִׁיעָה, אִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְצִילֵם^{טז}. וּבְכוּלָּהוּ עוֹבְדֵי דְאִיתּוּ הֵתֶם - כֹּל הַמַּעֲשִׂים שֶׁנִּכְשְׁלוּ הַצְדִּיקִים שֶׁהַתּוֹסְפוֹת הֵבִיאוּ שֶׁם, הֵם הִיוּ שׁוֹגְגִים גְּמוּרִים. אֲבָל בְּהָא עוֹבְדָא - בַּמַּעֲשֶׂה זֶה שֶׁל רַבִּי יִרְמְיָה וְרַבִּי זְעִירָא, יֵשׁ לָהֶם אִיזוּ פְּשִׁיעָה, שְׂרַבִּי

אִין הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא תַקְלָה עַל יָדֶם - הַקב"ה מְסִיעֵם שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בַּאִיסוּרִים^{טז}, צְדִיקִים עֲצֻמָּן לֹא כָּל שְׂפָן, שֶׁהַקב"ה מְסִיעֵם שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בַּאִיסוּרִים. וְהַתּוֹסְפוֹת שֶׁם דְּבוּר הַמַּתְחִיל צְדִיקִים עֲצֻמָּם, הָעֵלּוּ לְמַסְקָנָא, דְּדוֹקָא בְּמִידֵי דְאֶכִּילָה אֲמַרְיִן הָכִי - רַק לְגַבֵּי אִיסוּרֵי אֶכִּילָה אָנוּ אוֹמְרִים שֶׁהַקב"ה מְצִילֵם, אֲבָל בִּשְׂאֵר אִיסוּרִים יִתְכַּן שִׁיכְשֹׁל בָּהֶם אִיזוּה צְדִיק. וְהִקְשׁוּ הַתּוֹסְפוֹת עַל כֵּךְ, מֵהָא עוֹבְדָא - מַמַּעֲשֶׂה זֶה, שֶׁנִּכְשְׁל רַבִּי זְעִירָא בִּאֶכִּילַת טַבַּל. וְתַרְצוּ, דְּמִשּׁוּם הָכִי קָאֻמַּר עָלָה רַבִּי זִירָא בִּירוּשְׁלַמִּי שֶׁם, אִם הַצְדִּיקִים שְׂבוּרוֹת הָרָאשׁוֹנִים דּוּמִים כְּבִנֵּי אִינִישׁ - כְּבִנֵּי אָדָם, אָנוּ - הַדּוּרוֹת הָאֲחֵרוֹנִים, דּוּמִים כְּחֻמּוֹרִים וְכו', וְלֹא כְּחֻמּוֹרֵי רַבִּי פִּינְחָס בֶּן יֵאִיר, שֶׁלֹּא נִכְשַׁל בַּמַּאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, אֲלֵא כִּסְתָם חֻמּוֹרִים,

ציונים ומקורות

זירא, אם הראשונים כמלאכים אנו כבר אינש, ואם הראשונים כבני אינש אנו כחמורים, ולא כחמורי דרבי פינחס בן יאיר. טו. רבינו תמה אף על רבי ירמיה, שבאה תקלה על ידו כמה שגרם לרבי זעירא לאכול דבר שאינו מתוקן. ולפי זה צריך לומר, שבכלל 'מידי דאכילה', אין הכוונה רק על מה שאוכל, אלא על כל עניני אכילה, גם מה שגרם לאחר לאכול. יז. כעין זה כתב בחידושי רבי מאיר שמחה (שבת יב, ב ד"ה רבי נתן בא"ד), וזה לשונו, אמנם לדעת נראה גרר אחר בזה, דכאן רבי ישמעאל בן אלישע עבר על דברי חכמים שאמרו לא יקרא אדם לאור הנר, והוה

יד. וכמבואר מהמעשה של חמורו של רבי פינחס בן יאיר (שם ז, א), שלא אכל מתבואה שאינה מעושרת. טז. לשון התוספות, צדיקים עצמן לא כל שכן. תימה, דהא אשכחן יהודה בן טבאי שהרג עד זומם בפרק קמא דמכות (ה, ב), ורבי ישמעאל שקרא והטה בפרק קמא דשבת (יב, ב). ואומר ר"י, דדוקא במידי דאכילה אין הקדוש ברוך הוא מביא תקלה על ידן, שגנאי הוא לצדיק שאוכל דבר איסור וכו'. ובבראשית רבה (ס, ח) גרס, רבי ירמיה דשרר לרבי זירא כלכלה דפירי, בין דין לדין אתאכיל פירי בטבליהו. ומיהו ההוא עובדא איתא במסכתא שקלים (פ"ה ה"א), וקאמר עלה רבי

לִיה לֹאמַר בְּהִמָּתֵן שָׁל צְדִיקִים הָרָאשׁוֹנִים, צְדִיקִים הָרָאשׁוֹנִים עֲצָמָם לֹא כָּל שָׁבֹן. וַיֵּשׁ לֹאמַר, דְּכֹנְנָתָם הִיא לֹאמַר, שְׁהִגֵּם שָׁמֶן הַדִּין קִיָּמָא לָן (רמב"ם הלכות מעשר שני פ"ט ה"ו) הִלְעִימָהוּ לְרָשָׁע וַיָּמוּת, מִכָּל מְקוֹם, לֹא מִשְׁנֵת חֲסִידִים הִיא זֶה. כִּדְאָמַר לִיה אֱלֹהֵי לְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוי (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ד) וְכִי לְמוֹסְרוֹת אָנִי נִגְלָה, אֵף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה כְּדֵת וְכֵדִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ש בְּפֶרֶק ח' דְּתֵרוּמוֹת (מ"ב).

יִרְמְיָה הָיָה לוֹ לְהִמָּתֵן לְשַׁלְּחָם עַל יְדֵי אִישׁ נְאֻמָּן, וְעוֹד, שְׁלָא שְׁלַח לֹאמַר לוֹ שְׁיַעֲשֶׂרֶם. וְרִבִּי זְעִירָא לֹא שְׁאֵל אִם זֶה הַשְּׁלִיחַ נְאֻמָּן אוֹ לֹא. אֲמַנָּם, עֲדוּן יֵשׁ לְדַקְדָּק, בְּמָה שֶׁתִּרְצוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּחֶלֶן (שם), בְּמֵאֵי דְקִאָמַר עֲלֵה הָתָם, אִם הָרָאשׁוֹנִים בְּנֵי אִינִישׁ אָנוּ בְּחִמּוּזִים וְכו'. וְכִי צְדִיקִי שְׁקֵלוּ מַעֲלָמָא, וְאִידָּהּ סִלְקָא דְעֵתָהּ שְׁאִין עוֹד צְדִיקִים בְּעוֹלָם. וְעוֹד, דְּאִי הָבִי, הָוָה

מאמרם ז"ל
אם
הראשונים
כבני איניש
אנו
בְּחִמּוּזִים.

זרע שמשון המבאר

וְעוֹד, דְּאִי הָבִי - שְׁדַבֵּר זֶה נִהַג רַק בְּצְדִיקִים הָרָאשׁוֹנִים, הָיָה לִיה לְהִגְמֵרָא לְדִיקָא וְלֹאמַר, הַשְׁתָּא בְּהִמָּתֵן שָׁל צְדִיקִים 'הָרָאשׁוֹנִים', אֵין הַקַּב"ה מְבִיא תְּקֵלָה עַל יְדֵיהֶם, צְדִיקִים 'הָרָאשׁוֹנִים' עֲצָמָם לֹא כָּל שָׁבֹן, כְּדִי שְׁלָא נִטְעָה לֹאמַר שְׁגַם בְּדוּרוֹת שְׁאֲחֵר כֵּךְ הִיא כֵּן.

חֲסִידִים צְרִיכִים לְהַקְפִּיד לֹא לְהַכְשִׁיל אֶפִּילוּ אָדָם רָשָׁע

וַיֵּשׁ לֹאמַר, דְּכֹנְנָתָם - שֶׁל הִירוּשָׁלַיִם וְהַתּוֹסְפוֹת הִיא לֹאמַר, שְׁהִגֵּם שָׁמֶן הַדִּין קִיָּמָא לָן הִלְעִימָהוּ לְרָשָׁע וַיָּמוּת^ט, שְׁאִין חֲיִיבִים לְדַאֵוֹג שְׁלָא יִכְשַׁל הָרָשָׁע בְּמַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, מִכָּל מְקוֹם, לֹא מִשְׁנֵת חֲסִידִים הִיא זֶה - אֵין זֶה דֶּרֶךְ לְחֲסִידִים, שְׁלָא לְדַאֵוֹג לְמַכְשׁוּלוֹת שֶׁל הָרָשָׁעִים. כִּדְאָמַר לִיה אֱלֹהֵי לְרִבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוי, כְּשֶׁמֶסֶר אִישׁ אֶחָד שֶׁהִיא נִתְּבַע לְמַלְכוּת, כְּדִי לְהַצִּיל בִּכְךָ אֶת כָּל הַמְּדִינָה, וְכִי לְמוֹסְרוֹת אָנִי נִגְלָה - וְכִי אֲנִי מִתְּגַלֵּה לְמִי שְׁמוֹסֶר אֲנָשִׁים לְמַלְכוּת (ירושלמי תרומות פ"ח ה"ד)², אֵף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה כְּדֵת וְכֵדִין, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַר"ש בְּפֶרֶק ח' דְּתֵרוּמוֹת (מ"ב)³.

יִרְמְיָה נִחְשָׁב שְׁפָשַׁע, בִּכְךָ שֶׁהָיָה לוֹ לְהִמָּתֵן בְּשִׁלּוּחַ הַפִּירוֹת לְרִבִּי זְעִירָא, כְּדִי לְשַׁלְּחָם עַל יְדֵי אִישׁ נְאֻמָּן וְזֶה הִיא מַעֲשֶׂר קוֹדֶם שִׁיִּשְׁלַחֵם, וְלֹא לְמַהֵר לְשִׁלּוּחַ בִּיד אִישׁ שְׁאִינוּ נִאֻמָּן. וְעוֹד, שְׁלָא שְׁלַח לֹאמַר לוֹ - לְרִבִּי זְעִירָא, שְׁשִׁלִּיחַ זֶה אִינוּ נִאֻמָּן וְלִכֵּן צְרִיךְ הוּא שְׁיַעֲשֶׂרֶם. וְרִבִּי זְעִירָא נִחְשָׁב כְּפָשַׁע, שְׁלָא שְׁאֵל וּבִירַר אִם זֶה הַשְּׁלִיחַ נְאֻמָּן הוּא וְאִם כֵּן וְדֹאִי שֶׁכֹּבֵר עֵינֵיהֶם רִבִּי יִרְמְיָה, אוֹ לֹא - שְׁאִינוּ נִאֻמָּן וְהַפִּירוֹת אֵינֶם מַעֲשִׂיִּים.

דְּקוֹדִיקִים בְּדַבְרֵי הִירוּשָׁלַיִם אִם הָרָאשׁוֹנִים כְּבִנֵי אִינִישׁ

אֲמַנָּם, עֲדוּן יֵשׁ לְדַקְדָּק, בְּמָה שֶׁתִּרְצוּ הַתּוֹסְפוֹת דְּחֶלֶן אֶת הַקּוּשִׁיא אֵיךְ נִכְשְׁלוּ רִבִּי יִרְמְיָה וְרִבִּי זִירָא, בְּמֵאֵי דְקִאָמַר הִירוּשָׁלַיִם עֲלֵה הָתָם, אִם הָרָאשׁוֹנִים דּוֹמִים לְבְנֵי אִינִישׁ - לְבִנֵי אָדָם, אָנוּ דּוֹמִים בְּחִמּוּזִים וְכו'. דְּמִשְׁמַע שְׁבִדּוּרוֹת אֵלוּ אֵין צְדִיקִים. וְכִי צְדִיקִי שְׁקֵלוּ מַעֲלָמָא - וְכִי אֶת כָּל הַצְדִּיקִים לְקַחוּ מִהַעוֹלָם, וְלֹא נִשְׁאָר אֶפִּילוּ אֶחָד מֵהֶם, וְאִידָּהּ סִלְקָא דְעֵתָהּ לֹאמַר שְׁאִין עוֹד צְדִיקִים בְּעוֹלָם.

ציונים ומקורות

יִשְׁמַעֲלָא הִיא נִחְשָׁב לוֹ כְּמוֹ דְּפָשַׁע, בְּדַבְרֵי רַבִּינוּ לְהֶלֶן בְּסִמּוּךְ מְבוֹאָר שֶׁנִּחְשָׁב הוּא כְּשׁוֹגֵג גְּמוּר. יח. מְלִיצָה עַפ"י לְשׁוֹן הַגְּמָרָא (עֵירוּבִין לו, ב) תְּנַאֲי שְׁקֵלָתָא מִעֲלָמָא. יט. כְּמוֹ שֶׁהִבִּיא רַבִּינוּ לְעִיל, וְכֵן פֶּסֶק הַרְמְב"ם (הִלְכוֹת מַעֲשֶׂר שְׁנִי פ"ט ה"ז). כ. לְשׁוֹן הִירוּשָׁלַיִם, עוֹלָא בֵּר קוֹשֵׁב תְּבַעְתִּיהָ מִלְכוּתָא, עֵרֶק וְאִזְלִיל לִיה לְלוֹד גְּבִי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוי.

כְּמוֹ דְּפָשַׁע, לִכֵּן לֹא הוּא נִזְהָר מִלְּבוֹא לִידֵי הַטִּיָּה וְכו'. רַק הִיכִי דְּהָאָדָם אִינוּ גּוֹרֵם לְפַעוּלָתוֹ כָּלֵל, וְלֹא פָשַׁע מִיָּדִי, וְהוּא עוֹשֶׂה אִיסוּר שְׁלָא בְּהַעֲדֵר הַזְּהִירוֹת, פְּרִיךְ שְׁפִיר הַשְׁתָּא בְּהִמָּתֵן שֶׁל צְדִיקִים כּו'. אֲבָל כֵּאֵן דְּפָשַׁע וְלֹא נִזְהָר, וְלֹא עָשָׂה סִיג וְכו', בִּטּוּחַ אֵין בִּטּוּחַ אֶפִּילוּ אָדָם גְּדוֹל בְּעֻנָּקִים מִלְּהִיכְשָׁל בְּמַצּוֹת הָאִיסוּרוֹת הַחֻזְקִים, כֵּן נִרְאֶה לִי בּוֹהַ, וְדוּק. אֲכֵן מִה שֶׁכָּתַב כִּי רַבִּי

וּבְאֵמֶת, שְׁקֵמָאֵי הָוָה מִתְרַחֵשׁ נִיפָא
 לָהּ, מִפְּנֵי שְׁהָיוּ עוֹשִׂים יוֹתֵר
 מִחוּבָתָם, שְׁהָיוּ מוֹסְרִים עֲצָמָם עַל קְדוּשַׁהּ,
 בְּדֹאמְרִינָן בְּבִרְכּוֹת פֶּרֶק ג' (כ, א), וְכֵן אָמַר
 הַפְּתוּב (שְׁמוּאֵל א' ב, ט) 'רְגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ'.

וּבְאֵמֶת, שְׁקֵמָאֵי הָוָה מִתְרַחֵשׁ נִיפָא
 לָהּ, מִפְּנֵי שְׁהָיוּ עוֹשִׂים יוֹתֵר
 מִחוּבָתָם, שְׁהָיוּ מוֹסְרִים עֲצָמָם עַל קְדוּשַׁהּ,
 בְּדֹאמְרִינָן בְּבִרְכּוֹת פֶּרֶק ג' (כ, א), וְכֵן אָמַר
 הַפְּתוּב (שְׁמוּאֵל א' ב, ט) 'רְגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאֵר

שאינ כוונתם לומר שרק הראשונים היו צדיקים ממש, שהרי ודאי שבכל הדורות יש צדיקים, אלא הכוונה שהראשונים היו מתנהגים בחסידות ועל כן שמרו עליהם משמים שלא יארע כל דבר תקלה על ידיהם, בבחינת מה שעושה הקב"ה נסים לאלו שעושים יותר מחובתם, אך לא כן היה בדורות האחרונים. ולכן בַּשֵּׁם שְׂרָבִי יִרְמְיָה לֹא הִקְפִּיד - לנהוג לפני משורת הדין, ולעשר את הפירות כדי לְהַצִּיל אֶת הַשְּׂלִיחַ מִהַחֲטָא - שלא לאכול טבלים, כִּךְ גַּם לֹא הִקְפִּידוּ מִן הַשְּׂמִים לְהַצִּיל, שֶׁלֹּא יָבֹא קִלְקוּל לרבי זעירא מִחֲמַתוֹ. וְרַבִּי זְעִירָא נָמִי, שֶׁלֹּא הִקְפִּיד לנהוג לפני משורת הדין, וְלִהְיוֹת עַל

הקב"ה שומר רק את אלו שעושים יותר מן הדין וּבְאֵמֶת, הַטַּעַם שְׁקֵמָאֵי - הדורות הראשונים, הָוָה מִתְרַחֵשׁ נִיפָא לָהּ - היו ניסים מתרחשים להם, אף שלא כדרך הטבע, מִפְּנֵי שְׁהָיוּ עוֹשִׂים בְּעֲבוּדַת ה' יוֹתֵר מִחוּבָתָם, והיינו שְׁהָיוּ מוֹסְרִים עֲצָמָם עַל קְדוּשַׁהּ, בְּדֹאמְרִינָן בַּגְּמָרָא בְּבִרְכּוֹת פֶּרֶק ג' (כ, א)²². וְכֵן אָמַר הַפְּתוּב (שְׁמוּאֵל א' ב, ט) 'רְגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ', 'חסידים' הם אלו העושים לפני משורת הדין²³, ויותר מהנצרך לפי חובתם, ואותם שומר הקב"ה שלא יכשלו.

וּמַעֲתָה לִפִּי זֶה יִבּוֹאֵר תִּירוּץ הַתּוֹסְפוֹת,

צִיּוֹנִים וּמִקּוּדוֹת

אדם שמהלכין בדרך, ופגע בהם נכרי, ואמר להן, תנו לנו אחד מכם ונהרוג אותם, ואם לאו נהרוג כולכם, יהרגו ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל. ייחד להם אחד, כגון שבע בן בכרי, ימסרו אותו להם, ואל יהרגו וכו'. ומייתי עובדא חד דתבעיה מלכא, וערק לגבי רבי יהושע בן לוי, ואקיף מלכא מדינתא ויהבי להו, והוה רגיל אליהו דמתגלי ליה, ושוב לא אתגלי ליה, וצם כמה צומין ואיתגלי ליה, ואמר לו, למסורות אני נגלה, אמר ליה, ולא משנה אני עשיתי, אמר ליה, והוא משנת החסידים. כב. לשון הגמרא, אמר ליה רב פפא לאביי, מאי שנא ראשונים דאתרחיש להו ניסא, ומאי שנא אנן דלא מתרחיש לן ניסא וכו'. אמר ליה, קמאי הוה קא מסרי נפשיהו אקדושת השם, אנן לא מסרינן נפשין אקדושת השם וכו'. [מדוע לראשונים התרחשו ניסים, ואילו לנו לא מתרחשים ניסים. אמר לו, הראשונים היו מוסרים עצמם על קדושת השם, ואנו לא מוסרים עצמינו על קדושת השם]. כג. לשון הפסוק, 'רְגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמְרוּ וְשָׁעִים בַּחֲשֶׁךְ יִדְמוּ כִּי לֹא בָכַח יִגְבֵּר אִישׁ'. כד. כמו שכתב רש"י (ראש השנה יז, ב), חסיד - נכנס לפני השורה.

אתון ואקפון מדינתא, אמרו להן, אין לית אתון יהבון ליה לן, אנן מחריבין מדינתא. סלק גביה רבי יהושע בן לוי, ופייסיה ויהביה לון. והוה אליהו זכור לטוב ליתף מתגלי עליו, ולא אתגלי, וצם כמה צומין, ואיתגלי עליו. אמר ליה, ולמסורות אני נגלה. אמר ליה, ולא משנה עשיתי, אמר ליה, וזו משנת החסידים. [עולא בר קושב המלכות תבעה אותו להורגו, וברח אצל רבי יהושע בן לוי ללוד. באו הגוים והקיפו את המדינה, ואמרו להם אם אין אתם מוסרים לנו אותם, אנחנו מחריבים את כל המדינה. בא אצלו רבי יהושע בן לוי, ופייסו שימסור עצמו, ומסרו להם. והיה אליהו רגיל להתגלות לרבי יהושע בן לוי, אך אחרי מעשה זה שוב לא התגלה לו, וצם רבי יהושע בן לוי כמה צומות, כד שהתגלה לו. ואמר לו אליהו, וכי למסורות אני נגלה. אמר לו רבי יהושע, וכי לא עשיתי כמו המשנה. אמר לו אליהו, וכי זו משנת החסידים, היה לך להחמיר]. כא. לשון הר"ש, וכן נשים שאמרו להם עובדי כוכבים, תנו אחת מכם ונטמא, ואם לאו הרי אנו מטמאים את כולכם, יטמאו את כולן, ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל, בירושלמי מוכח, דאם ייחדו להם אחת, מוסרים. ירושלמי, תני, סיעת בני

עֲצָמוֹ, וְלִחְמָתִין לֹאכַל עַד שִׁישְׁאָל לְרַבִּי יִרְמְיָה, לֹא זָכָה שִׁישְׁמְרוּהוּ מִן הַחֶמֶא. מִשּׁוֹם דִּ'רַגְלֵי חֲסִידוֹ 'שְׁמַר' דִּקְאָ כְּתִיב, וְאֵלֶּה לֹא נִחְגּוּ עֲצָמָן פְּחִסְדִּים. וְלִכְּנָן סְמִידָה לִיָּהּ, אִם הָרֵאשׁוֹנִים מְלָאָכִים, אָנוּ אֲנָשִׁים, וְאִם הֵם אֲנָשִׁים, אָנוּ וְכו'.

זֶרַע שְׁמִשׁוֹן הַמְּבֹאָר

שֶׁאִם הָרֵאשׁוֹנִים הֵם כְּמִלְאָכִים אָנוּ אֲנָשִׁים, וְאִם הֵם אֲנָשִׁים אָנוּ כַּחמוּרִים, שֶׁהַצְדִּיקִים הָרֵאשׁוֹנִים הֵיוּ מוֹסְרִים נִפְשָׁם וּמוֹסִיפִים לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִן הַדִּין, וְאִילוּ הַדּוֹרוֹת שֶׁאַחֵר כַּךְ אֵינָם מִתְּנַהֲגִים כֵּן, אֵלֶּא כֻּלָּ שֶׁאֵר הָאֲנָשִׁים, שֶׁאֵינָם עוֹשִׂים יוֹתֵר מִמָּה שְׁחִיבִים עַל פִּי דִין יי.

עֲצָמוֹ, וְלִחְמָתִין מִלְאָכָל אֵת הַפִּירוֹת עַד שִׁישְׁאָל לְרַבִּי יִרְמְיָה אִם עִישָׁרָם קוֹדֵם שֶׁשִּׁלְּחָם, לֹא זָכָה שִׁישְׁמְרוּהוּ מִן הַחֶמֶא. מִשּׁוֹם דִּ'רַגְלֵי חֲסִידוֹ 'שְׁמַר' דִּקְאָ כְּתִיב - שֶׁרַק אֵת הַחֲסִידִים הַמוֹסִיפִים לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִן הַדִּין שׁוֹמְרִים הַקַּב"ה, וְאֵלֶּה לֹא נִחְגּוּ עֲצָמָן פְּחִסְדִּים. וְלִכְּנָן סְמִידָה לִיָּהּ הִירוּשָׁלַיִם,

צִיּוֹנִים וּמִקּוֹדוֹת

שֶׁהָרִי חֻזָּקָה עַל חֶבֶר שֶׁאֵינוֹ מוֹצִיא מִתַּחַת יָדוֹ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתּוֹקָן. ג. מוֹשְׁמִים שׁוֹמְרִים עַל הַצְדִּיקִים שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ בְּמִאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת, אוֹלָם רַק כֹּאשֶׁר אֵין לָהֶם שׁוֹם חֲשֵׁשׁ שֶׁל פֶּשַׁע בְּמָה שֶׁנִּכְשְׁלוּ. ד. מוֹשְׁמִים שׁוֹמְרִים רַק אֵת הַצְדִּיקִים שֶׁמוֹסְרִים נִפְשָׁם לַפְּנִים מוֹשׁוֹרֵת הַדִּין, וְלִכְּנָן הִיתָה שְׁמִירָה לַצְדִּיקִים בְּדוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים שֶׁהֵיוּ מוֹסְרִים נִפְשָׁם, וְרַבִּי יִרְמְיָה לֹא הוֹסִיף לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִן הַדִּין לַהֲצִיל אֵת הַשְּׁלִיחַ מֵאֲכִילַת טָבֵל, וְכֵן רַבִּי זִירָא לֹא הוֹסִיף לַעֲשׂוֹת יוֹתֵר מִן הַדִּין לַהֲמַתִּין עַד שִׁישְׁאָל אֵת רַבִּי יִרְמְיָה, לִכְּנָן מוֹשְׁמִים לֹא שְׁמָרוּ אוֹתָם.

כ. תְּמִצִּית חֲדָדוּשׁ: א. הַתּוֹרָה כִּפְלָה שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים לְשׁוֹן 'לוֹ יִהְיֶה', לְלַמֵּד שְׂגָם הַמִּפְרִישׁ מִהַמְּקוֹמוֹת שֶׁהַחִיּוֹב לְהַבִּיא מִשֶּׁם תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂרוֹת הוּא רַק דְּרַבְּנָן מִתְּבָרֵךְ בַּעֲוֹשֶׁר. ב. בִּיאֹר הַמַּעֲשֶׂה שֶׁרַבִּי יִרְמְיָה שִׁלַּח לְרַבִּי זִירָא פִירוֹת טָבֵל וְלֹא הוֹדִיעָו שֶׁאֵינָם מִתּוֹקְנִים, וְרַבִּי זִירָא אָכַלָם. שֶׁרַבִּי יִרְמְיָה שִׁלְּחָם בִּיד שְׁלִיחַ שֶׁאֵינוֹ נֶאֱמָר, וְלִכְּנָן לֹא עִישָׁרָם כִּי לֹא יוֹעִיל הַפְּרִשְׁתּוֹ מִחֲשֵׁשׁ שֶׁהַשְּׁלִיחַ יַחְלִיפֵם, וְלֹא הִיָּה צִרִּיק לַעֲשָׂרָם בְּשִׁבְלִי הַשְּׁלִיחַ עֲצָמוֹ שְׁמָא יֵאָכְלָם, כִּי אֵין אָנוּ אַחֲרָאִים עַל הַרְמָאִין שֶׁלֹּא יֵאָכְלוּ דְּבָרֵי אִיסוּר. וְרַבִּי זִירָא חֲשַׁב שֶׁהַשְּׁלִיחַ נֶאֱמָר, וְאִם כֵּן וְדָאִי שֶׁרַבִּי יִרְמְיָה עִישָׁרָם

